

מאיר הדעה על נדרים

2	איזה דברים משובחים ואיזה הם מגונים	רג
4	שדין המתפס בנדר	רד
5	דין האוסר דבר עליו באיסור תורה	רה
6	דיני ידות הנדרים	רו
7	דין כנוי נדרים	רז
7	דיני סתם נדרים והנודר בהרם	רה
8	השומע שחבירו נודר ואמר אמן	רט
	שצריך לפרוט הנדר בשפתיו	רי
10	המתנה שנדריו לא יהיו נדרים	ריא
10	דין הנודר בתורה	ריב
11	שאינ הנדרים חלים על דבר שאין בו ממש	ריג
11	לעבור על מנהג צריך התרה	ריד
12	שהנדרים חלים על דבר מצוה	רטו
14	חלוק בין האומר פירות אלו או לא אמר אלו, ודין הנודר מהמבושל, וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון תורה	רטז
16	דין הנודר מהמבושל, מהמליח, ממעשה קדירה, ודומיהם, וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון בני אדם	ריז
22	כיצד הולכין אחר כוונת הנודר	ריח
23	הנודר בלא קביעות זמן	ריט
24	חלוק שבין קונם יין להיום או לזמן, ודין הנודר על דבר שאינו קבוע	רב

מאיר הדעה על נדרים

סימן רג

- (א) "אל תהי רגיל בנדרים. כל הנודר אף ע"פ שמקיימו נקרא רשע ונקרא חוטא!"
(*) נקרא רשע - כיון שאינו מבקש להתירו, והוא רשע אם יש לו פתח להתירו ואינו מתירו, וכל זמן שנדרו עליו אפילו אם אין פתח הוה חוטא (ט"ז).
- (ב) ⁷איחר אדם נדרו פנקסו נפתחת:
(*) איחר אדם - יש מח' אם טוב שלא ידור בכלל או אם טוב שידור ויקיים, ויש לחלק אם הוא בר הכי שיקיים מה שנדר ואז רק יש עונש אם איחר וזה דיוק לשונו כאן "איחר" (ט"ז).
- (ג) פנקסו נפתחת - שעונותיו סדורים שם נפתחים עכשיו לשלם גמולו (ט"ז), וי"א שמן השמים פותחין פנקס מעשיו מדקדקים בהם (ש"ך).
- (ג) ⁷הנודר כאילו בונה במה בשעת איסור הבמות, והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן, וישוב יותר שישאל על נדרו². והני מילי בשאר נדרים, אבל נדרי הקדש מצוה לקיימן, ולא ישאל עליהם אלא מדוחק. (וכן אם נשבע על איזה דבר לא ישאל עליו אלא מלוחק):
- (א) נדר להקדש - עי' לקמן ריש סי' רנ"ח³ (ש"ך), ולענין נדרי צדקה ??? (רע"א).
(ד) וכן אם נשבע - שיש שס"ל דלשבועה אינו מועיל התרה (ט"ז וש"ך).
- (ד) ⁷צריך לזוהר שלא ידור שום דבר, ואפי' צדקה אין טוב לידור אלא אם ישנו בידו יתן מיד, ואם לאו לא ידור עד שיהיה לו⁴. ואם פוסקים צדקה וצריך לפסוק עמהם יאמר בלא נדר⁵:

יב. שו"ת בית יצחק [יור"ד ח"ב סימן סד אות א], די"ל שהאיסור לידור הוא דוקא כשאין צורך בנדרו, ד'התפץ לה' בעולות וזבחים' [שמואל א טו כב], וכמו שאמרו לגבי נדרים [קהלת ה ד], 'טוב אשר לא תדור וגו'', [עיין נדרים ט.]. אך אם יש צורך בנדרו, אין איסור לידור. וכגון כשעושה פשרה עם חבירו במו"מ ואינו מאמין לו אלא א"כ ידור, דזה הוי דומיא דנודר בעת צרה שאין איסור בכך, [וכדלהלן פרק ב סעיף א], עיי"ש עוד.

ט. והרדב"ז בפ"ב מהל' שבועות הי"ב כתב בדעת הרמב"ם, שאין מצוה לישאל על נדרו אלא כשירא שמא יבוא לידי מכשול, אבל כשברי לו שלא יבוא לידי מכשול, אם רצה

³ עיי"ש ש"ך שמביא נדרי צדקה ונדרי הקדש, ואין כזה לשון בשו"ע ועי' רע"א וקשה לומר יש שנדרי הקדש בזה"ז.

⁴ מרדכי פ"ק דחולין סי' תקע"ב.

שאינן איסור נדבה.

⁵ עי' ט"ז סק"ה שאם נדר צדקה לפלוני ופלוני לא רוצה לקבלו פטור מן הנדר.

מאיר הדעה על נדרים

(ט) עד שיהיה לו - ולא יקבל עליו אם יהיה לו (ט"ז).

(י) בלא נדר - אבל אם פסק סתם הוה נדר (ש"ך).

(ה) "בעת צרה מותר לנדור":

לג. הגרי"ש אלישיב זצ"ל, [הו"ד בשו"ת שבט הלוי ח"י סימן קנו], וכן הסיק בשו"ת שבט הלוי [שם], וכתב שההמון טועים בזה וסבורים שאם בשעה שמקבלים על עצמם דבר מסויים אומרים 'בלי נדר', אין חיוב לקיימו כלל, ואינו כן, עיי"ש. [וע"ע בשבט הלוי שם מה שכתב לפ"ז לענין קבלת תענית בלשון 'בלי נדר', שיש בזה קבלה גמורה, בלי חומרת נדר גמור, וע"ע בזה פרק ד הערה לב].

ובשו"ת תשובות והנהגות [ח"ג סימן קס, ועי' ח"ב סימן תעו] פירש הענין, שכשאומר 'בלי נדר', הרי אומר הוא שאינו רוצה להיות בכלל איסור עשה ד'מוצא שפתיך תשמר', וממילא אין עליו אלא התחייבות גרידא, ואין זה בכלל 'אסמכתא' אלא בגדר 'שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב' [צפניה ג יג], וכאמור 'וגם נצח ישראל לא ישקר' [שמואל א טו כט], והוא גם בכלל 'מדבר שקר תרחק' כשמשנה בלא סיבה [עי' ב"מ מט.], אך מכל מקום אין עליו איסורי נדר ושבועה המחייבים אותו בכל אופן, ולכן כשיש לו סיבה שאינו נותן, כגון ששכח או שאין לו, אינו עובר, הואיל וכבר התיר לעצמו מתחילה שמעיקרא לא נתכוין לנדר, אלא דעכ"פ בלי סיבה כלל חייב לקיים מה שאמר, ובכלל 'מדבר שקר תרחק' הוא, [ועיי"ש מה שהוציא מזה לענין דברי מצוה כשאומר 'בלי נדר', דעכ"פ נתחייב באמירתו משום 'בפיך' זו צדקה, וכדלהלן פרק נח סעיף ז והערה יז, אלא דעכ"פ אין עליו איסור אם אינו מקיים דבריו, ויכול לבטלו כשיש לו סיבה, שלא נתכוין כה"ג. וסיים שחיובו הוא לעשות השתדלות לקיים כשיזכור עכ"פ, ולא יותר], עיי"ש.

⁶ היינו מצוה לנדור (ערוה"ש אות ז). ולכן נהגו לנדור צדקות ביוה"כ שע"י שהוא יום הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו ית' כשעת צרה דמי (שם אות ח').

מאיר הדעה על נדרים

(ו) האומר אשנה פרק זה וירא שמא יתירשל בדבר, שרי ליה למנדר לזרוזי נפשיה. וכן אם ירא שיתקפו יצרו ויעבור על איזו מצוה ממצות לא תעשה, או יתירשל מקיום מצות עשה, מצוה לישיבע ולנדור כדי לזרוז עצמו:

(ז) למנדר לזרוזי נפשיה - אפילו בדיבור בעלמא שאומר אשנה הויה עליה חיוב נדר⁷ כדלקמן סי' רי"ג סעיף ב' (ש"ך), אבל האומר שלא תעשה עבירה ללא לשון נדר או שבועה אינו נדר או שבועה כלל (פ"ת).

(ח) מצוה לישיבע - אע"ג ששבועה אינו חל על דבר מצוה (ש"ך), היינו ששבועה אינו חל לבטל מצוה, אבל לקיים מצוה, אין שבועה לענין קרבן, אבל יש שבועה לענין לאו (רע"א).

(ז) מי שנדר נדרים כדי לכונן דעותיו ולתקן מעשיו הרי זה זריז ומשובח. כיצד מי שהיה זולל ואסר עליו הבשר שנה או שנתיים, או שהיה שוגג ביין ואסר היין על עצמו זמן מרובה, או אסר השכרות לעולם. וכן מי שהיה רודף שלמונים ונבהל להון ואסר על עצמו המתנות או הניית אנשי מדינה זו. וכן מי שהיה מתנאה ביופיו ונדר בנזיר, וכיוצא בנדרים כולם דרך עבודה לשם ה', ובנדרים אלו וכיוצא בהם אמרו חכמים נדרים סיני לפרישות. ואע"פ שהם עבודה, לא ירבה אדם בנדרים איסור, ולא ירניל עצמו בהם, אלא יפרוש מדברים שראוי לפרוש מהם בלא נדר:

סימן רד

(א) עיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפס בדבר הנדור⁸, כגון שאומר "כבר זה עלי בקרבן" או שאמר "יאסר עלי כבר זה", או שאמר "כבר זה עלי איסור". "וכן אם אסר עליו כבר אחד שתלאו בדבר הנדור, ואמר על אחר "יהא כזה", אסור, ואפילו עד מאה כולם אסורים. "ואו שנדר על יום אחד להתענות בו, או שלא לאכול בו בשר, ואמר על יום אחר "יהא כזה" אסור. (יש חלוקי לשונות צענין הגדל והרצ לא כתצם וענין צפניס⁹):

(א) בדבר הנדור - ולא בדבר האסור כדלקמן ריש סימן ר"ה (ש"ך).

(ב) כבר זה עלי כקרבן - וכ"ש אם אמר "קרבן עלי כבר זה" (ש"ך).

(ג) יאסר עלי - ולא אמרינן דכון לדבר האסור משום צד איסור (ש"ך).

כת. עיין בשו"ת אמרי יושר [להגר"מ אריק זצ"ל, ח"ב סימן קלו אות ב] שב'עת צרה' נכלל גם נדר שנדר אדם בפטירת אמו שהוא מקבל על עצמו הנהגה מסוימת, שבעת הפטירה בשבעה ימים הראשונים ובשו"ת מהר"ם מרוטנבורג [כתשובות ופסקים (מהדורת רי"ז כהנא) ח"ב סימן קיא]. ובשו"ת מהר"ם מינץ [סימן עט, ד"ה והשתא] כתבו שקבלה בידינו מרבי יהודה התסיד שכל מה שאדם נודר בתוליו או בעת צרתו כדי שינצל, אין להתירו כלל אע"ג שלא קיבל

ועי' שו"ת בנימין זאב רסו שגם לא מתיר להתיר הנדר.

⁷ עי' שו"ת שמש צדקה חלק יו"ד סימן ה' שמשמע מדבריו שאפילו אם אמר בלא נדר, יתכן שיש בזה שבועה וכן להפיק, וצ"ע גדול.

⁸ עי' לקמן סי' רטו סעיף ו' בענין דבר האסור שנדרו ממנו שבו אין התפסה, אבל באיסור דרבנן שנדרו נגדו יש בו התפסה.

⁹ ב"י עמוד ד"ש: ה' קרבן מותר, הקרבן אסור, לקרבן אסור לקרבן מותר.

מאיר הדעה על נדרים

- (ד) שתלאו בדבר הנדור - אפילו אם הדבר הנדור לא היה דרך התפסה, ואפילו אם הראשון הוא ככר והשני בשר, והשלישי פירות (ש"ך).
- (ה) על יום אחד להתנות - אפילו היה אותו היום צום גדליה שנדר חל על איסור דרבנן, וכן בנודר מגבינות עכו"ם ואחר כך אמר זה כזה כדלקמן רטו (רע"א).
- (ב) לאו דוקא מתפיש בקרבן אלא ה"ה בכל דבר הקדוש בקדושת הפה, כגון שאומר כבר זה כאימרא כדירים כמזבח כהיכל כירושלים, או כאחד מכל משמשי מזבח הרי זה נדר: הגה"ה א"ס נדר כשלחן עזמקדק הוי נדר, אבל אם אמר כשלחן סתם ולא אמר כשלחן הקדש אין זה כלום, ומכל מקום צעם הארץ יק' להתיר שלא יהא פרוץ בנדרים מביאה ב"י בס"י רל"ז:
- (1) כאימרא - כשה לקרבן שסתם נדרים להחמיר¹⁰ (ט"ז, ש"ך).
- (2) כדירים - כדיר של בהמות של קרבנות או כדיר של עצים השייכים לקרבנות (ט"ז, ש"ך).
- (ג) נדר בשלחן - וי"ח שגם בזה המתפיש בשלחן הוה נדר (ט"ז)¹¹, וי"א שרק עם הארץ צריך התרה (ש"ך).
- (ג) "שמע חבירו ואמר אני כמותך בתוך כדי דבור הרי זה אסור במה שנאסר בו חבירו שמע הג' זה שאמר ואני ואמר ואני אפי' היו ק' וכל אחד אומר ואני בתוך כדי דיבורו של חבירו הרי כולם אסורים:
- (ט) ואני כמותך - ואני צריך תוך כדי דיבור אבל ואני כמותך לא צריך תוך כדי דיבור (רע"א).
- (ד) "אדם אסור על עצמו דבר שלא בא לעולם לכשיבא לעולם:
- (1) אדם אסור - אבל לאסור על חבירו אינו יכול עד שיהיה בעולם (ש"ך), אם אסר הנאה פרטי שעתידי לבא אינו חל, אבל אם אסר הנאת אילן זו על חבירו, אז חל גם הנאה עתידי (פ"ת).

סימן רה

(א) "האומר פירות אלו עלי או מין פלוני עלי או מה שאוכל עם פלוני עלי כבשר חזיר או כעבודת כוכבים או כנבלות וטריפות וכיוצא באלו וכן האומר לאשתו הרי את עלי כאמי או כאחותי או כערלה או ככלאי הכרם הרי אלו מותרים ואין כאן נדר ואם היה האומר עם הארץ צריך שאלה לחכם ומראין בעיניו שאשתו אסורה ושאותם פירות אסורים ומחמירים עליו שאין די לו בהרטה אלא צריך לפתוח לו פתח ממקום אחר ומתירים לו נדרו כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים: הגה"ה יק' אומרים דצמנן הזה לכולי עלמא לייננין להו כלין עם הארץ לפי שרובן אינן בני תורה ומיהו י"א לא לפילו צעם הארץ אין צריך שאלה רק בצאוסר אשתו עליו אבל לא בצאוסר נדרים:

- (1) ואין כאן נדר - שהדבר אסור מצד עצמו ואי אפשר לעשות אחרת כמותו (ט"ז).
- (2) הרי את עלי - ואם אמר את אסורה עלי כאמי הוי נדר¹² (רע"א ופ"ת).
- (3) צריך שאלה - מי שנאנס לאסור אשה אחת והתפיסה בדבר האסור אינו צריך שאלה שזה אונס (ש"ך).
- (4) רק באסר אשתו - שלא יהא רגיל לומר עליה לשון איסור שמא יאסרנה גם כן בדבר הנדור דההקפדה עם אשה מצוי (ט"ז).
- (ב) "האומר שיהא יינו יין נסך ופתו פת כותים לא נאסר בכך אבל אם אמרו בדרך קנס כגון שאמר אם אעשה כך או אם אעבור על כך יהיה פתי פת כותים וייני יין נסך ועבר י"ש אוסרים² וי"ש מתירים: הגה"ה ופ"ה צעם הארץ יק' להתיר וכל זה ביחוד שקבל

¹⁰ ע"י לקמן רה סעיף ב' שאם סתם לשון הולכים לקולא.

¹¹ הרמ"א היא הלכה בשבועות רלז ו.

¹² שהרי הכ"ף הדמיון לא מקלקל את האסורה עלי שהוא נדר בפני עצמו.

מאיר הדעה על נדרים

על עכצמו כִּלְאֵזֵל רְצִים יְכוּלִים בְּזִמְנֵי הַסְּנֵה־לְרִיב לְדוֹת הַמְּוֹרְדִים וְהַפּוֹשְׁעִים שְׂיִנֵס יִהְיֶה יֵין נֶסֶךְ וּפְתֵן פֶת כּוֹתִים וְכֹל מֵהַ שְׁגוֹזִרִים בְּזֶה הִי קִיִּים ע"ל ס' רכ"ט מי שְׁאָמַר אִם אֶעֱשֶׂה דָבָר פְּלוֹנִי לֹא אֶהְיֶה יְהוּדִי:

(ט) יֵין נֶסֶךְ – עַל אִף שִׁישׁ בֵּינָן נֶסֶךְ מִשְׁמַעוֹת שֶׁל יֵין שֶׁנִּסְכּוּ לַשְּׁמַיִם וְהוּא דָבָר הַנִּדְוֵר, עַכ"ז מֵאַחַר שֶׁסֵּתֵם דַּעַת בֵּינָן נֶסֶךְ לֵינָן שֶׁל עֲכוּרִים וְהוּא דָבָר הָאֲסוּר, הוֹלְכִים לְקוּלָא (ש"ך).

(ט) לֹא נֶאֱסַר בְּכֶךְ – דִּהוּי דָבָר הָאֲסוּר וְלֹא דָבָר הַנִּדְוֵר. וְכֵן אִם אָמַר קוֹנֵם¹³ יֵינִי עַל כֹּל יִשְׂרָאֵל אֲסוּר, וְאִם אָמַר יֵינִי עַל כֹּל יִשְׂרָאֵל זֶה אֵינְנוּ לְשׁוֹן נֶדֶר, עַל אִף שִׁיאֲסוּר דָבָר עַל עֲצֻמֵי כֶן לְשׁוֹן נֶדֶר (ט"ז וש"ך), וְי"א שִׁיאֲסוּר יֵינִי עַל יִשְׂרָאֵל כֶן לְשׁוֹן נֶדֶר, וְרַק אִם אָמַר יֵינִי וְיִהְיֶה יֵין נֶסֶךְ אֵינּוּ אֲסוּר (עוֹד צַד בִּש"ך).

(י) יֵשׁ אֲוֹסְרִים – שֶׁאֲפָשֵׁר לְקַבֵּל עַל עֲצֻמוֹ חוֹמְרָא כְמוֹ שֶׁב"ד יְכוּל לְהַטִּיל חוֹמְרָא (ש"ך).

(י) וְיֵשׁ מִתִּירִים – שֶׁזֶה דָבָר הָאֲסוּר וְלֹא דָבָר הַנִּדְוֵר (ש"ך).

(י) יֵשׁ לְהַתִּירוֹ – עַל יְדֵי שְׁאֵלָה וְכַעַת כּוֹלֵם כְּעֻמֵי הָאָרֶץ וְנוֹהֲגִים בּוֹ אִיסוּר (ש"ך).

סימן רו

(א) כִּידוֹת (פ') יְדוֹת שֶׁהַתְּחִיל לְנִדְוֵר וְלֹא גִמַּר הַדְּבוּר וְאֶעֱפ"כּ הוּא נֶאֱסַר כִּאִילוֹ נֶדֶר כֹּל הַדִּבּוּר כְּאִדָּם שֶׁאֲוֹחוֹ בִיד הַכֹּלִי וְעַל יְדֵי כֶךְ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֹלֵי כִאִילוֹ אַחַז בּוֹ בְּעֲצֻמוֹ נֶדְרִים כְּנִדְרִים וְהוּא שִׁיחַ מוֹכִיחוֹת קִצַּת עַל הַנֶּדֶר כִּיֶּצֵד הַאֲוֹמֵר לְחַבְרֵי מוֹדְרָנִי מִמֶּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ אוֹ מוֹפְרָשְׁנִי מִמֶּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ אוֹ מְרוּחֶקְנִי מִמֶּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ אֲסוּר לְאֲכֹל עִמוֹ (וְי"א דֹאֲפִילוֹ אָמַר שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ בְּאֵלוֹ לְשׁוֹנוֹת אֲסוּר לְאֲכֹל עִמוֹ) אֲבָל אִם אָוֹמֵר שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ לְבַד בְּלֹא מוֹדְרָנִי מִמֶּךָ לֹא הוּי יָד וְאִם אָמַר מוֹדְרָנִי מִמֶּךָ אוֹ מוֹפְרָשְׁנִי מִמֶּךָ אוֹ מְרוּחֶקְנִי מִמֶּךָ וְלֹא סִיִּים דְּבִרְיוֹ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ בְּמוֹדְרָנִי מִמֶּךָ אֲסוּר לְדַבֵּר עִמוֹ וּבְמוֹפְרָשְׁנִי מִמֶּךָ אֲסוּר לְשִׂאת וּלְתַת עִמוֹ וּבְמְרוּחֶקְנִי מִמֶּךָ אֲסוּר לְעַמּוֹד בְּד' אֲמוֹתָיו:

(ב) שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ – אֲבָל אָמַר שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ לְחֹדֵר לֹא אָמַר כְּלוֹם, וְכֵן אִם אָמַר מוֹדְרָנִי מִמֶּךָ אוֹם אוֹכֵל וְלֹא אָמַר "לֶךְ", לֹא אָמַר כְּלוֹם (ש"ך).

(כא) שֵׁם – מִשְׁכ"כ י"א לֹא מְדוּקָדֵק, שֶׁלֹּכ"ע שֶׁאֵינִי יוֹתֵר לְשׁוֹן אִיסוּר מֵאֲשֶׁר שֶׁאֵינִי (ש"ך). (כב) אֲסוּר לְעַמּוֹד – חֶסֶר כֶּאֱן: הַג"ה וְי"א שֶׁכֹּל שֶׁלֹּא סִיִּים שֶׁאֵינִי אוֹכֵל אוֹ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֹא כְּלוֹם הוּא, וְהַטַּעַם שֶׁ"מוֹדְרָנִי מִמֶּךָ" לֹלֵא סִיִּים יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם כּוֹוֹנְתוֹ שֶׁלֹּא לְדַבֵּר מוֹ אוֹ לְאֲסוּר הַנֶּאֱחָה וְכִיוֹן שֶׁאֵינִי מוֹכִיחַ הוּי יָד שֶׁאֵינִי מוֹכִיחַ וְאֵינִי יָד (ט"ז ש"ך).

(כג) שֵׁם – אִם א' רִצָּה לְתַת לוֹ אוֹכֵל וְאַחַר מוֹדְרָנִי מִמֶּךָ אִז מוֹכַח לְשֵׁם אֲכִילָה (ש"ך רע"א).

(ב) אָמַר לְחַבְרֵי מוֹדְרָנִי אֵינִי לֶךְ מֵאֲכִילָה אוֹ מֵהַנֶּאֱחָה שְׁנֵיהֶם אֲסוּרֵי לְאֲכֹל אוֹ לִיהֲנוֹת זֶה מִזֶּה אֲבָל אִם אָמַר מוֹדְרָנִי אֵינִי מִמֶּךָ מֵאֲכִילָה אוֹ מֵהַנֶּאֱחָה הוּא אֲסוּר בְּחַבְרֵי וְחַבְרֵי מוֹתֵר בּוֹ:

(כד) וְחַבְרֵי מוֹתֵר – אֲבָל אִם לֹא הִזְכִּיר לֹא אֲכִילָה וְלֹא הַנֶּאֱחָה אֲסוּר לְדַבֵּר עִמוֹ (ש"ך)¹⁴. (ג) אָמַר מְנוּדָה אֵינִי לֶךְ אוֹ מִשְׁמַתִּינָא מִמֶּךָ אִם סִיִּים דְּבִרְיוֹ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ אֵינִי נֶדֶר וּמוֹתֵר בְּכֹל וְאִם לֹא סִיִּים דְּבִרְיוֹ אֲסוּר לְעַמּוֹד בְּד' אֲמוֹתָיו אֲבָל אִם אָמַר נְדִינָא מִמֶּךָ וְסִיִּים בְּדְבִרְיוֹ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ אֲסוּר לְאֲכֹל עִמוֹ לֹא סִיִּים דְּבִרְיוֹ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ אֲסוּר לִיהֲנוֹת מִמֶּנּוּ: הַגָּה וְכִזְכֵּר נִתְצַלַּח דִּישׁ חוֹלְקִין וְס"ל לְכֹל שֶׁלֹּא אָמַר שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ אוֹ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לֶךְ לֹא כְּלוֹם הוּא:

(כה) קִשָּׁה כֶּאֱן דְּבִרְיֵי הַש"ך וְלֹא זְכִיתִי לְהַבִּינָן. וְכֵן בְּרַע"א.

¹³ הוּא כִּינּוּי נֶדֶר עִי' לְקַמֵּן רַז סַעִיף א.

¹⁴ עִי"ש בִּש"ך שֶׁשִּׁיטַת הַטּוֹר הִיא שֶׁאֵינִי נֶדֶר כֹּלֵל, וְכֵן נִרְאֶה שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת שִׁיטַת הַרְמ"א עִי' סַעִיף א' שִׁישׁ רְמָא שֶׁלֹּא מוּבָא.

מאיר הדעה על נדרים

(ד) ¹⁵אמר כנדרי רשעים כבר זה עלי או שאמר כנדרי רשעים הימנו והיה כבר מונח לפניו אסור בו אבל אם אמר כנדרי כשרים עלי או כנדרי כשרים כבר זה עלי אינו כלום ואפילו אמר כנדרי כשרים כבר זה עלי קונם (פי' קונס אחד מכנווי הקרנן¹⁵) אבל אם אמר כנדבת כשרים עלי או כנדבת כשרים כבר זה עלי הוי נדר:

(כו) כנדרי רשעים – חל הנדר שרשעים נודרים (ט"ז) וי"א שרשע חייב קרבן (ש"ך).

(כז) כנדרי כשרים – לא חל הנדר, שכשרים לא נודרים (ש"ך).

(ח) ¹⁶הנודר שלא אוכל או שאוכל עמך אפילו יד לא הוי דלשון זה לשון שבועה הוא ולא לשון נדר אם לא שנדר לעשות מצוה ומיהו כיון דהאידינא מרגלא בפומיהו דאינשי למינדר בהאי לישנא אין להקל וצריך התרה כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדריים ויש מי שאומר דנדר שאמרו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מהני מדין ידות ומיהו בניירות שהוציאו בלשון שבועה לדברי הכל אסור:

(כח) הנודר שלא אוכל – מאחר שהלשון על האדם ולא החפץ (ט"ז וש"ך).

(כט) מדין ידות – רק אם היה בדבר שיש בו ממש ולא בדבר שאין בו ממש (פ"ת).

סימן רז

(א) ¹⁷כנווי נדרים כנדריים כיצד קונם קונח קונם שאם אמר קונם או קונח או קונם כבר זה עלי אסור בו וכן בכל מקום הולכים אחר הלשון שרגילין בו שאם יש להן כנוי לנדר ונדר בו הוי נדר (וכן אם אינו מכיר אלו הלשונות קדצנו בהם חכמים לע"פ שגדל בהם ללא כלום הול) אבל כינויי כינויים דהיינו כינוי שרהוק הרבה מהלשון אינו כנדר: (הגדל הוא בכל לשון שיאמר עליו מקרי נדר):

(ב) קנום – היינו כינוי ללשון קרבן (ט"ז).

(לא) וכן אם – אם כוון לנדר, ואמר כינוי שבאותו מקום הוא לשון נדר חל הנדר, ואם כוון לנדר, ובאותו מקום אין זה לשון כינוי של נדר אינו נדר, והכל לפי המקום והזמן (רע"א).

סימן רח

(א) ¹⁸סתם נדרים להחמיר כיצד אמר פירות אלו כבשר מליח או כיון נסך שיש במשמעו מליח של קדשים או יין נסך לשמים שהוא נדר שהרי הוא מתפס בדבר הנדור ויש עוד במשמע בשר מליח ויין נסך לעבודת כוכבים שאינו נדר שהרי הוא מתפס בדבר האסור אנו תולין אותו להחמיר ואם הוא אומר שדעתו כבשר מליח ויין נסך של עבודת כוכבים נאמן ואין צריך שאלה ואפי' הוא עם הארץ ¹⁹ואם רוב אנשי המקום קורים לבשר מליח של קדשים בשר מליח סתם וליין נסך לשמים יין [נסך] סתם אינו נאמן:

(לב) סתם נדרים – היינו כשאמר לנו (הבית דין) כך נדרתי כמו שפירשוהו חכמים (ש"ך)¹⁶.

(לג) שם – מי ששכח אם נדר או נשבע נותנין עליו חומרות של שניהם, וכ"ש אם שכח אם נשבע או לא שאסור מספק (ש"ך).

(לד) ואם רוב אנשי – אם הספק בגוף הנאסר אז אסור אפילו במיעוט, ואם הספק אינו בגוף הנאסר אלא נקטו לסימן אז ודאי אנו מפרשים שהוא סי' בתר לשון רוב העולם (ט"ז).

(לה) ואפילו הוא עם הארץ – שונה מסעיף ה' שהמתפס בדבר האסור צריך התרה בע"ה שכאן ידע שמתפס בדבר האסור ואינו נדר (ש"ך).

(לו) ואם רוב – ה"ה להקל, שאם רוב מתכוונים לדבר האסור מותר (ש"ך).

¹⁵ כדלקמן רז סעיף א'.

¹⁶ פשוט לשון המחבר, וכן הטור, וכן הרמב"ם וכו' היא לא כך אלא כשאמר סתם יש להחמיר בזה.

מאיר הדעה על נדרים

(ל^ה) אינון נאמן – היינו אפי' ת"ח אינו נאמן נגד רוב (ש"ך), וי"ח שת"ח נאמן נגד רוב (פ"ת).

(ב) לנדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים (פי' רשת שצדין בה דגים בים) בקרבן ואמר לא נדרת אלא בקרבנות מלכים הרי עצמי קרבן ואמר לא נדרתי אלא בעצם שהנחתי להיות נודר בו קונם אשתי נהנית לי ואמר לא נדרתי אלא מאשתי הראשונה שגרשתי אם הוא תלמיד חכם נאמן ואינו צריך התרה ואם הוא עם הארץ צריך שאלה שלא ינהגו קלות ראש בנדרים ומיהו בחרטה סגי וא"צ לפתוח לו פתח ואם עבר על הנדר אין קונסין אותו לנהוג איסור כימים שעבר על הנדר ונהג בהם היתר אבל הנודר נדר גמור דאורייתא ועבר עליו (במזיד) קונסין אותו ואין מתירין לו אלא א"כ ינהוג איסור כימים שעבר עליו ונהג בו היתר ואם יש מכשול בדבר כגון שנדר בדבר שאינו יכול ליזהר בו כגון שאמר עליו כל הפירות שבעולם חוץ מדגן ועבר עליו מתירין לו מיד ואין קונסין אותו לנהוג איסור כימים שעבר עליו כדי שלא יבא לידי מכשול ויש מי שאומר שמ"מ יש להחמיר עליו שלא להתירו בחרטה אלא בפתח¹⁷ ובזה נלמוד למי שאסר על עצמו בשר ויין אם יעבור עבירה פלונית ועבר עליה ולא נזהר מבשר ויין ובא להתיר נדרו שמתירין לו מיד ואינו צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר כיון שיש חשש מכשול בדבר: הגה מיהו אס נכאס לחסס קיול לעמוד על עצמו ולא יעבור עוד אין מתירים לו עד שנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר: ואם הוא עם הארץ – עי' לעיל ר"ה שבזה"ז כול"ע נידונין כע"ה (ש"ך).

(ט^ב) מיהו בחרטה סגי – וי"א שצריך פתח (ש"ך).

(מ^א) שלא ינהוג – וי"א מטעם שאין עדות של ע"ה נאמנות בכלל, ולכן אם הוא יודע כוונתו יכול לעבור עליו בצינעא (פ"ת).

(מ"א) חוץ מדגן, - אבל אם לא פרט חוץ מדגן הוי נדר שוא ואינו נדר כלל כדלקמן רלב סעיף ה' (ש"ך).

(ג) ל"כ במה דברים אמורים שצריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר בימים מועטים אבל במרובים דיו ל' יום:

(מ"ב) דיו ל' יום – וי"א שצריכים לנהוג כל הימים המרובים (ש"ך).

(ד) ל"מי שעבר על נידוי אין צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר מפני שנידוי הוא דרבנן:

(מ"ג) הוא דרבנן – אמנם אם היה שם שבועה, צריך לנהוג איסור כימים וכו' (ט"ז וש"ך).

(ה) ל"נשבע שלא ישא אשה תוך ג' שנים ועבר ונשא אם אמר לשון שמשמעו שלא יעשה נישואין עמה הוה ליה כנשבע על הכבר ואכלה דנשאל ומתירין לו אבל אם אמר לשון שמשמעו שלא תהיה אשתו אין מתירין לו עד שיגרשנה כימים שנהג בהם קלות ראש בנדרו (וכנזר נתבאר דנשאלים יום סגי¹⁸):

(מ"ד) נשע שלא ישא – והשבועה חלה בכה"ג אע"פ שמתבטל ממצות פו"ר, ועי' לקמן רלט סעיף ח', ועיי"ש ש"ך סקכ"ג שלא חלה השבועה אפילו קיים פו"ר (ש"ך).

(מ"ה) כנשבע – אם הטיל הקהל חרם שלא לקבל שום רב בעירם שי לו קרובים שם, ועברו וקבלו רב שיש לו קרובים מותרים להחזיקו שלא החרמו שלא להחזיק אלא שלא לקבל, וכבר קבלו, וה"ה אם החרמו שלא להדפיס ש"ס, והדפיסו מותר ללמוד ממנו (פ"ת).

(מ"ו) ואכלה – ובזה נפטר מידי שבועתו עי' לקמן רלח סעיף כ (ש"ך).

סימן רט

¹⁷ ענין חרטה ופתח יבאורו לקמן סי' רכח.

¹⁸ עי' לעיל סעיף ג' בש"ך.

מאיר הדעה על נדרים

(א) ¹⁷ אחד הנודר מעצמו או שהדירו חבריו ואמר אמן ¹⁸ או דבר שעניינו כענית אמן שהוא קבלת דברים אסור אבל כשחבירו מדירו משלו אין צריך לקבל דבריו: ⁽¹⁷⁾ ואמר אמן – עי' לקמן רלד סעיף נד שאינו יכול להפיר (ש"ך). ⁽¹⁸⁾ אין צריך לקבל דבריו – ואינו אסור בכלל ¹⁹ (ט"ז), ואסור אפילו מכחיש, שהרי יכול לאוסר נכסיו על חבריו, אם כן מה צורך שיקבל עליו דבריו (ש"ך), אינו יכול לאסור דבר על חבריו, אלא אם כן זה ברשותו כמו הקדש (פ"ת).

סימן רי

(א) ¹⁷ אין הנדר חל עד שיוציא בשפתיו ויהיו פיו ולבו שוים ¹⁸ לפיכך היה בלבו לידור מפת חטים והוציא בשפתיו פת שעורים מותר בשניהם ¹⁹ אבל אם היה בלבו פת חטים (או פת שעורים) והוציא בשפתיו פת סתם ²⁰ אסור בשל חטים לבד (או צל שעורים לצד) ²¹ ואם נדר על דעת אחרים אינו תלוי בלבו אלא כפי מה שיאמר אחרים שהוא דעתם כך יחול הנדר:

(ב) ²² מותר בשניהם – בפת חטים מותר שהרי לא הוציא בשפתי ובשעורים מותר שהרי לא גמר בלבו (ט"ז וש"ך).

(ג) שם – וה"ה אם התכוון לנדור ונשבע, או התכוון לשבע ונדר (רע"א) ²¹.

(ד) ²³ פת סתם – היינו שהיה במחשבתו לסיים פת חטים ושכח לגמור, אבל אם כוונתו היתה לפת סתם אז אסור בשניהם (ט"ז וש"ך). ואם היה מחשבתו לסתם פת והוציא בפיו פת חטים בין בטעות בין בכוונה פשיטא דמותר בשל שעורים, ואפשר דאפילו מוכח כוונת הנודר לא מהני אפילו להחמיר מה שאין במשמעות לשון הנודר כלל (פ"ת).

(ה) ²⁴ על דעת אחרים – ז"ל הרמב"ם (שבועות פ"ב הט"ו) מי שנשבע ואמר שבועה שלא אוכל היום ועל דעתכם אני נשבע, אין זה יכול לומר כך וכך היה בלבי, שלא נשבע זה על דעתו אלא על דעת אחרים, וכיון שהיה פיו ולבם של אחרים שנשבע על דעתם שוים, חייב מפני שלבם של אלו במקום לבו קם, וכן בשאר מיני שבועות (ש"ך) ²².

(ו) ²⁵ הנודר בחלום אינו כלום ואינו צריך שאלה ²⁶ ויש אומרים שיתירו לו עשרה דינע למקרי (ותירו לו צחקה כאלו נלך צהקין) ויש לחוש לדבריהם (מיהו אי לית ליה צקלות עשרה דינע למקרי יתנו צלשה כשאר נלך):

(ז) ²⁷ אינו כלום – אמנם אם חלם שנשבע למפרוע חובו ביום פלוני לכו"ע צריך לפורע באותו יום או ישתדל שהמלוה יאמר לו הריני כאלו התקבלתי (פ"ת).

(ח) ²⁸ וי"א – היינו לחשש בעלמא יש להחמיר וה"ה בשבועה בחלום (ט"ז).

(ט) ²⁹ שיתירו לו עשרה – והיינו אפילו אם התירו לו בחלום (ש"ך).

(י) ³⁰ ויש לחוש לדבריהם – והכי נהוג, וה"ה באשה שנדרה בחלום, ואין בעלה יכול להפר לה (ש"ך), וי"א שבעלה יכול להפר תוך כ"ד שעות (ט"ז).

(יא) ³¹ הנודר וחוזר בו תוך כדי דיבור או שמיחו בו אחרי"י תוך כדי דיבור וקבל דבריהם (תוך כדי ליצור לנדרו) לא הוי נדר ³² והוא שאומר כך בפיו אבל אם אמר חזרתי בלבי אינו כלום:

(יב) ³³ תוך כדי דיבור – היינו כשיעור שיאמר שלום עליך רבי (ש"ך)

(יג) ³⁴ תכ"ד לנדור – אמנם לפי הב"י זה תכ"ד של המחאה, כ"ז שהמחאה הוא תוך כדי דיבור של הנדר ³⁵ (ט"ז).

¹⁹ אבל המדיר מקבל מלקות על הנאתו עי' &.

²⁰ עי' לקמן ריז סעיף יט.

²¹ וצ"ע אם א' אמר לשון שבועה מתוך עצבים ואל התכוון לשבוע כלל וכלל.

²² צ"ע אם האחרים טוענים שדעתם היה שלא יהיה שבועה כלל וכלל.

ועי' לקמן רכח כ.

²³ עי' לקמן רנח ו בפ"ת שחולק על זה וצ"ע.

מאיר הדעה על נדרים

(נב) בלבי – עי' לקמן ריא סעיף א לגבי לא השמיע לאזנו (רע"א).

סימן ריא

(א) האומר נדר שאני רוצה לידור לא יהא נדר ונדר אינו נדר בד"א שהוציא תחילה בשפתיו לומר שלא יהא נדר אבל אם חשב כך בלבו הוי דברים שבלב ואינם מבטלים הנדר שהוציא בשפתיו וי"א דאפילו אמר כן בלחש הוי דברים שבלב: הגה והא דאמרינן כל נדכי כליל יוס כיפורים הוי כאילו התנו בהדיא ומכל מקום לא סמכינן על זה להתיך בלא שאלה לחכס כי אם ללכוד גדול:

(א) אינו נדר – היינו אם התנה בפירוש על נדר מסוים, אבל אם התנה סתם, אז חל הנדר (ש"ך).

(ב) שם - היינו שלא זכר את התנאי בשעת הנדר, אבל אם זכר את התנאי אז הנדר חל, שכאילו ביטל תנאו, וכשלא זכר התנאי אז הוה כנדרי טעות²⁵ (רע"א).

(ג) בלחש – היינו שלא השמיע לאזנו (ט"ז ופ"ת), וי"ח שצריך להיות בפרהסיא (ש"ך).

(ד) שם – היינו דווקא בענין התנה, אבל אם חזר תכ"ד לא צריך להיות בפרהסיא ומספיק בהשמיע לאזנו (רע"א).

(ה) והא דאמרינן – הגה זו מקומה בסעיף ב', וזה כולל נזירות, אפילו שלא הזכירו (ש"ך).

(ב) דמי שהתנה ואמר כל נדרי שאדור עד זמן פלוני יהיו בטלים ונדר בתוך הזמן אם הוא זוכר לתנאו בשעת הנדר נדרו קיים שהרי מבטל תנאו בשעה שנודר ואם אינו זוכר לתנאו בשעת הנדר התנאי קיים והנדר בטל²⁷ ויש אומרים שאין התנאי מועיל לבטל הנדר אלא אם כן יזכרנו תוך כדי דיבור לנדר ויאמר בלבו שהוא סומך על התנאי ויש לחוש לדבריהם²⁶:

(1) תוך כדי דיבור לנדר – מלשון הראשונים נראה שעיקר שצריך להיות תוך כדי דיבור של הזכירה שהוא מקיים או מבטל נדרו וצ"ע (ט"ז).

(ג) התנה על קצת דברים שיהא נדרו בטל בהם ואינו יודע על מה התנה אם על אכילת בשר או שתיית יין אם אומר בשעת הנדר על דעת ראשונה אני נודר שאם אזכור על מה שהתניתי שאלך אחר התנאי ונזכר על מה התנה התנאי קיים והנדר בטל ואם לא אמר על דעת ראשונה אני נודר התנאי בטל והנדר קיים:

(1) אם אומר בשעת הנדר – אבל אם זוכר התנאי ולא אומר לא היה לו לידור סתם???

אבל אם לא זכר בשעת הנדר כלל מתנאי פשיטא שדינו כמו בסעיף ב' (ט"ז).

(ד) אין דברים הללו אמורים אלא בשבועה או נדר שנשבע ונדר לעצמו אבל מי שהשביעו חבירו או הדירו אין ביטול זה מועיל לו כלום:

(ה) אלא בשבועה – ובשבועה בנקיטת חפץ צ"ע אם מועיל תנאי לפני כן (ש"ך).

סימן ריב

(א) הנודר בתורה כגון שאמר פירות אלו עלי כזו לא אמר כלום ואין צריך התרה אם הוא תלמיד חכם אבל אם הוא עם הארץ צריך התרה כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים ואם נדר במה שכתוב בה אסור שהרי כתוב בה איסור נטלה בידו ונדר בה

²⁴ עי' ש"ך שהכסף משנה לומד כדברי הרמ"א.

²⁵ קשה על דבריו, וכי הוא מכריע בדברי השו"ע סעיף ב'?

²⁶ עי' שלמת חיים ח"ב סי' לח שזה רק מועיל למנהגי מצוה, ולא נדר בפירוש, ועי' מנחת שלמה ח"א סי' צא אות כ, שהרי לא נדר אלא התורה עשתה אותו כנדר, ולכן תנאי מבטלו.

עי' רע"א ד"ה בשעת הנדר, וצ"ע ששמע מדבריו שאם לא זוכר התנאי אז הוה נדר בטעות, ואם זוכר אז זה עקר את התנאי???

מאיר הדעה על נדרים

כמי שנדר במה שכתוב בה דמי (אבל הנשבע בתורה בכל ענין לריב התרה ועיין לקמן סימן רל"ז):

- (א) הנודר בתורה – שדעתו על הגבולים שבה (ט"ז וש"ך).
(ב) עם הארץ – עי' לעיל ר"ה שכולם בזה"ז עמי הארץ (ש"ך).
(ג) במה שכתוב בה – היינו שמות או קרבנות (ש"ך).
(ד) נטלה בידו – וה"ה אם הניח ידו עליה (ט"ז).
(ה) נשבע בתורה – ה"ה אם הס"ת חסר אות או יריעה, וה"ה ספרי הפטרות מאחר שכתובים באשורית ובדיו, ואפילו אם נשבע בחלק שחסר (פ"ת).

סימן ריג

(א) נדרים אין חלין על דבר שאין בו ממש כיצד אמר קונם שאני מדבר עמך שאני עושה לך שאני מהלך לך שאני ישן עמך אינו נדר וכן אם אמר דיבורי ועשייתי והליכתי אסורים עליך ושינה אסורה עלי אינו נדר ומיהו מדרבנן צריך שאלה (פי' לשאול על נדרו ולמלאו פתח להתירו) לפיכך ראובן האוסר עליו שמיעת תפילת שמעון צריך שאלה מדרבנן אבל אם אמר קונם פי מדבר עמך קונם ידי עושות לך קונם רגלי מהלכות לך קונם עיני בשינה הוי נדר גמור מן התורה וכל שבן אם אמר יאסר עליך פי לדיבורי וידי לעשייתי ורגלי להילוכי: הגה האומר דבור פי עליך או נטילת אבן עלי י"א דהוי נדר הו"ל והזכיר הפה והאבן:

(1) שאני מדבר – שונ המלעיל רו מודרני ממך שאני אוכל לך, ששם יש משמעות באוכל (ט"ז, ש"ך).

(2) ומיהו מדרבנן – העובר על נדר דאורייתא אפילו עם שאלה צריך לנהוג איסור כימים שעבר על נדרו, אבל בנדר דרבנן לא חייב (ש"ך).

(3) צריך שאלה – אפילו בדבר שאין בו ממש ופותחים לו פתח ממקום אחר ומתירים לו נדרו (ש"ך).

(4) שם – נדר בלשון שבועה על דבר שאין בו ממש אינו כלום (פ"ת).

(5) שם- היינו דווקא באוסר דבר על עצמו, אבל באוסר דבר על חברו אינו כלום בדבר שאין בו ממש (רע"א).

(6) קונם פי – שפיו וידיו יש בהם ממש (ש"ך).

(7) וכ"ש אם אמר יאסר עליך פי' – ברישא שאמר קונם פי מדבר יש ספק אם שייך לקונם על פה שיש בו ממש או על הדבור שאין בו ממש, וכיון שסתם נדרים להחמיר הולכים לחומרא (ט"ז).

(8) עיני בשינה – היינו ליום או יומיים, אבל קונם סתם או לג' ימים הוי נדר שוא כדלקמן רלו סעיף ד (ש"ך).

(9) האומר אשנה פרק זה הוי כאלו נדר לתת צדקה (או לעשות סלח מלות ונדרו קיים):

(10) לעשות שאר מצות – כלורם כשאומר לעשות שאר מצוה דינו הוי נדר (ש"ך).

(11) אמר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר לא יישן היום שמא ישכח ויישן למחר אבל אם אמר קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום יכול לישן היום ולא חיישינן שמא למחר ישכח נדרו ויישן:

(12) ישכח תנאו – שאדם לא זהיר בתנאי כמו שהוא זהיר בנדר (ט"ז).

סימן ריד

(א) נדרים המותרים והיודעים בהם מותרים נהגו בהם איסור הוי כאילו קבלו עליהן בנדר ואסור להתירם בהם הלכך מי שרגיל להתענות תעניות לפני ראש השנה ושבין ראש השנה ליום כיפורים ומי שרגיל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין מר"ח אב וא מי"ז בתמוז ורוצה לחזור בו מחמת שאינו בריא צריך ג' שיתירו לו אם בשעה שהתחיל לנהוג היה דעתו לנהוג כן לעולם ונהג כן אפילו פעם אחת צריך התרה

מאיר הדעה על נדרים

ויפתח בחרטה שמתחרט שנהג כן לשם נדר לפיכך הרוצה לנהוג בקצת דברים המותרים לסייג ופרישות יאמר בתחלת הנהגתו שאינו מקבל עליו כן בנדר וגם יאמר שאין בדעתו לנהוג כן אלא בפעם ההוא או בפעמים שירצה ולא לעולם אבל הנוהגים איסור בדברים המותרים מחמת טועה ונהג איסור בדבר המותר נשאל ומתירין לו בשלשה כעין התרת נדרים ואם יודע שהוא מותר ונהג בו איסור אין מתירין לו אפי' כעין התרת נדרים דהוי כאילו קבלו על עצמו כאיסורים שאסרתן תורה שאין להם היתר לעולם (והמנהג כסבכלא הראשונה):

(י"ב) נהגו בהם איסור – משום סייג ופרישות (ש"ך).

(י"ג) תעניות – היינו מחמת שאינו בריא, אבל משום ברית מלכתחילה קבלו התענית בתנאי שלא יהיה ביום ברית ושאר סעודת מצוה (ש"ך).

(י"ד) לחזור בו – היינו שרוצה לחזור לגמרי מהמנהג אבל אם רוצה ללאכול היום ושוב לעתיד חוזר למנהגו אין צריך התרה (פ"ת).

(י"ה) ויפתח בחרטה – מה שנהגו כל ישראל וקבלו עליהם א"א להתיר בכל ענין (ש"ך).

(י"ז) שסוברים שהם אסורים – אבל אם עכשיו נתברר שהוא מותר ומנהגן היתה בטעות וכך אם נסתפקו בדבר ועכשיו שנתברר שמות לא הוי כאילו קבלום בנדר וה"ה אם סוברים שהוא איסור גדול ואח"כ נתברר שאין בו איסור כ"כ לא הוי נדר (ש"ך).

(י"ח) קבלת הרבים חלה עליהם ועל זרעם ואפילו בדברים שלא קבלו עליהם בני העיר בהסכמה אלא שנוהגין כן בעצמם לעשות נדר וסייג לתורה וכך הבאים מחוץ לעיר לדור שם הרי הם כאנשי העיר וחייבין לעשות כתקנתן ואף בדברים שהיו אסורים בהם בעירם מפני מנהגם ואין מנהג העיר שבאו לדור בה לאסור הותרו בהם אם אין דעתם לחזור:

(י"ט) קבלת הרבים – עי' לקמן רכח סעיף כז, וש"ך שם (ש"ך).

(כ) ועל זרעם – ואפילו אם בתחילו נהגו בקולא, ועכשיו הסכימו לחומרא אין לחוש משום מוציא לעז על הראשונים, שזה רק באישות, ומשמע מהמג"א אחרת (פ"ת).

(כ"א) כתקנתן – אין הבן חייב להתנהג כפרישות אביו שהתחיל, אם לא שהילד עצמו התחיל בו כשגדל (פ"ת).

(כ"ב) וחייבים לעשות כתקנתן – היינו דווקא במנהג חשבו שנהגו כן ע"פ ת"ת אבל במנהג גרוע אינו חיי בלעשות כתקנתן של אפכניהן או בפני ת"ח רק בפני ע"ה חייב לנהוג כן כדי שלא יזלזל, מיהו אם יש לחשו למחלוקת אסור בכל ענין שאין לשנות מפני המחלוקת (ש"ך).

(כ"ג) הותרו בהם – למעשה צריך לנהוג כמקום שדעתו להשתקע שם בין לחומרא ובין לקולא אבל במקום שיש לחוש למחלוקת לא לשנות ממקום שהוא שם אפילו להקל (ש"ך).

סימן רטו

(א) נדרים חלים על דבר מצוה כיצד אמר קונם סוכה שאני יושב לולב אני נוטל אסור לישב בסוכה וליטול לולב: הגה ר"י אומרים שהיו מלקין אותו על שנדר לזטל המטות ומתירין לו נדרו ומקיים המטות ר"י א"ל דאין מלקות בנדר שאל רק גבי שבועת שוא וכן עיקר:

(א) נדרים חלים – היינו שנדר חל על החפץ, ולא על המעשה (ט"ז), שונה משבועה עי' לקמן ר"ט סעיף ד (ש"ך).

(ב) קונם סוכה שאני יושב – אבל אם אמר הנאת סוכה עלי מותר לשבת, שמצות לאו להנות נתנו²⁷ (ש"ך).

²⁷ מיהו בהמשך הר"ן טו ע"ב ד"ה והא מן התורה איתא שאם נהנה מזה אז עבר על נדרו.

מאיר הדעה על נדרים

(ג) שאני יושב – ולא הוה דבר שאין בו ממש (כדלעיל סי' ריג) שהזכיר חפץ "הסוכה" (ש"ך). וי"א שיש להסתפק אם אמר ישיבת סוכה אם זה יש בו ממש או לא, ונראה להחמיר (רע"א).

(ד) מתירין לו נדרו – אפילו אם אמר בפירוש שיתענה בשבת ויו"ט (ש"ך).

(ה) דאין מלקין – אבל כן מלקין אותו מלקות מדרות (ש"ך).

(ב) נדר להתענות זמן ידוע ואירע בו שבתות וימים טובים ור"ח מתירין לו נדרו ופותחין לו בהם שאומרים לו אילו שמת על לבך שיפגעו בתוך הזמן הזה אלו הימים לא היית נודר והותר כל הנדר:

(ו) אלו שמת על לבך – ואינו מותר ללא התרת חכם שונ המסי' רלב סעיף ו' ששם הוא

שוגג וכאן הוא יודע שיש שבתות באמצע (רע"א).

(ז) הותר כל הנדר – שנדר שהותר מקצתו הותר כולו (ש"ך).

(ג) במה דברים אמורים שצריך התרה כשקבלו בלשון נדר שאמר קונם אכילת ימים כך וכך עלי אבל אם לא הוציאו אלא בלשון קבלת תענית אינו דוחה לא שבת ויו"ט וראש חודש ולא חנוכה ופורים ואינו צריך התרה ואפי' לא קבל עליו להענות אלא בשבת ויום טוב בלבד (ועיין צ"ח סימן תי"ח²⁸):

(ח) לא הבנתי ט"ז סק"ג.

(ד) המקבל עליו בלשון נדר לצום בשבת ויו"ט חל הנדר וכן הנודר לצום יום ראשון או ב' כל ימיו ופגע בהם יו"ט או ערב יום כפור חייב לצום ואין צריך לומר ר"ח אבל אם פגע בהם חנוכה ופורים נדרו בטל (ועיין צ"ח סי' תק"ע ללא פסק כן):

(ט) חל הנדר – ע"י לקמן רלט סקי"ט שראוי לכופו שישאל על נדרו ואל יעבור על

מצוה (ש"ך).

(י) נדרו בטל – שהם מדבריהם וצריכים חיזוק (ש"ך).

(יא) דלא פסק כן – אלא גם בחנוכה ופורים חל הנדר, יש לחלק שאם קיבל כל ימיו (כמש"כ כאן) אז יבטל המצוה של פורים או חנוכה, ולכן בטל הנדר, אבל אם רק לזמן מסוים, חל הנדר, אמנם כל זה רק בחנוכה ופורים שכתובים במגילת תענית ולא בשאר ימים שלא אומרים בהם תחנון (ש"ך).

(ה) הא דנדרים חלים על דבר מצוה דוקא במצות עשה בין שיש בה עשה גרידא בין שיש עשה בקיומה ולא תעשה בביטולה ואין הפרש בזה בין איסור הבא מאליו לאיסור הבא ע"י עצמו אבל על מצות לא תעשה דעלמא אינו חל בין בביטולו בין בקיומו כיצד הרי שאמר אכילת נבילה עלי אין הנדר חל עליו והוא הדין לאיסור הבא ע"י עצמו כגון שאמר שבועה שלא אוכל כבר זה וחזר ואמר כבר זה עלי אינו חייב אלא אחת דהיינו משום כל יחל דשבועה וכן אם אמר שבועה שלא אשתה וחזר ואמר הריני נזיר ושתה אינו חייב אלא אחת דהיינו כל יחל דשבועה אבל דנזירות לא א"כ נשאל על השבועה שאז חל הנזירות עליו והנדר חל על מי שנשבע שישן או שישתה ואע"פ שיש בביטולו לא תעשתה:

(יב) הריני נזיר – קשה שזה הוי כולל מאחר שאסור בחרצנים (רע"א), וצ"ל שמדובר

שדיבר סתם שמתנזר מזה ולא שהוא נזיר באמת (פ"ת).

(יג) כיצד - שאם נשבע שבועה שאישן ואח"כ נודר קונם שינה עלי דחלה נדר (ש"ך).

(ו) וי"א שאם נדר מדברים האסורים כגון נבילות וטריפות חל הנדר ואם אוכל מהם עובר בלא יחל אבל אם התפס בהם דבר אחר אינו נתפס שאינו דעתו אלא בעיקר האיסור דהוי ליה מתפס בדבר האסור אבל דבר שאסור מדרבנן ואסרו עליו בלשון נדר והתפס בו דבר אחר נתפס בנדר ואסור: הגה הטולד או הנקצע קלא לאכול מלה

²⁸ ז"ל שם: (סעיף ג) יחיד שקבל עליו תענית כך וכך ימים ופגע בו ראש חדש או שקבל עליו להתענות בראש חודש אם קבלו בלשון קבלת תענית בעלמא אינו צריך התרה ואם קבלו עליו בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר צריך התרת חכם, ע"כ. היינו של אמחלק בין קיבל לפני כן לקיבל לשבת בפירוש.

מאיר הדעה על נדרים

בליל פסח אין מצה עשירה בכלל אבל אם נדר שלא לאכול מצה כל השנה אפשר דמצה עשירה בכלל:

(י') מדברים האסורים – ה"ה אם נשבע שלא יאכל דבר זה, ואח"כ נדר בקונם ככר וזה עלי חייב שנים, או אם נשבע לאכלו ואחר כך נדר בקונם ככר זה עלי אסור לאכלו (ש"ך).

(ט') מתפיס בדבר האוסר – ע"י לעיל ר"ה שצריכים שאיהל בע"ם (ש"ך).

סימן רטז

(א) קונם פירות האלו עלי אסור בחילופיהם ובגידוליהם ואין צריך לומר במשקין היוצאין מהן וכן אסור בגידולי גידוליהן אבל חילופי חילופיהן מותרים ואם הוא דבר שזרעו כלה גידולי גידוליו מותרים וכן הדין אם לא אמר האלו אלא היו לפניו ואמר קונם הם עלי: הגה וכן אם אמר פירות פלוני או מקום פלוני הם קונם עלי הוי כאילו אמר פירות אלו:

(ב) אסור בחילופיהם – מאחר שאמר האלו עשה אותם כהקדש, וע"י לקמן סעיף יב אם לא אמר "אלו" (ט"ז).

(ג) שם – י"א שאם אחר החליפין אין איסור (ש"ך²⁹).

(ד) גידולי גידוליו – ע"י רע"א שלא הבין בשיטה זו למה הגידולי גידולים אסורים.

(ב) אמר קונם מה שאני אוכל או טועם מהם אם הוא דבר שזרעו כלה כגון חטים וכיוצא בהם מותר בחילופיהם ובגידוליהם ואם הוא דבר שאין זרעו כלה כשזרעין אותו כגון שום ובצלים אפי' גידולי גידולין אסורים וכן משקים היוצאים מהם אסורים אסור בחילופיהם ובלידוליהם:

(ג) שזרעו כלה – היינו אגידוליהן אבל בחילופיהן אין חילוק שאילו באין זרעו כלה מורת בהם (ט"ז), ויש חולקין (ש"ך).

(ד) מותר בחילופיהן – שאינו טועם הפירות שאסר עליו (ט"ז).

(כא) אפילו גידולי גידולין – דאין בטול לאיסור מאחר שהוא דבר שיש לו מתירין (ט"ז).

(כב) היצאים מהם אסורים – מספק (רע"א).

(כג) שם – בכל אופן שנתבאר כמו שאסר על עצמו (ש"ך), אמנם י"א שחליפין מותרים באוסר על חבריו שאינו יכול לאסור דבר שלא בא לעולם על חבריו (רע"א), וי"א שבאוסר על חבריו אינו יכול לשאל ולכן אינו דבר שיש לו מתירים ולכן הגידולים מותרים (פ"ת בשם שו"ת רע"א).

(ג) אמר לאשתו קונם מעשה ידיך עלי אסור בחילופיהם ובגידוליהם אמר קונם שאני אוכל או שאני טועם ממעשה ידיך מותר בחילופיהן ובגידוליהן בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה אפי' גידולי גידולין אסורין:

(כד) קונם מעשה ידיך עלי – היינו שאמר "קונם ידיך למעשיהן" או שמעשה ידי אשתו לאחר שתעשה דבר שיש בו ממש הוא, אמנם י"א שאינו נאסר אלא כנגד מעשה ידיה היינו שאם אשתו טחנה ואפתה ומכרה לחם להיות מעות שכנגד טחינה ואפיה שלה וחטים שלו (ש"ך).

(ד) אמר לחבריו קונם לביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או שמכרן או נתנן לאחר מותר אבל כל שהוא ברשותו אסור אפילו מכרו ואחר כך קנאו או שנפל ובנאו ואפילו לא בנאו במקומו הראשון: הגה אמר לו קונם בית אביך שאני נכנס בו אע"פ שמת האב אסור לכל יולאיו חלצו קרויין בית אב:

(כה) מכרן – היינו לאחר, אבל אם מכרן לנודר אסור (ש"ך).

(כז) מותר – שהרי עתה אינו ביתו (ש"ך).

²⁹ הש"ך מביא מח' ראשונים והדעה האוסר גם אחר הוא שיטת הר"ן שהוא שיטת השו"ע.

מאיר הדעה על נדרים

(כ) ואפילו וכו' במקומו הראשון, אלא שינהו במקום אחר אבל משמע שאם קנ לגמרי בית אחר מותר שלא היתה כוונתו אלא על ביתה שהיה בו בשעת נדר הן שיהיה כן או ישתנה אבל לא על בית אחר לגמרי (ש"ך), וי"ח (רע"א).

(כח) בית אביך – י"א שזה כולל כל יוצאי חלציו ובתיהם, ואם מכרו מורת, וי"א שזה דווקא בית זו, ואפילו מכרו (ש"ך).

(ה) אמר קונם לבית זה שאני נכנס בו אסור בו לעולם בין שמת מכרו או נתנו לאחרים ואם נפל ובנאו אפילו במקומו ובמדתו הראשונה מותר:

(ו) אמר קונם לביתך זה שאני נכנס אסור בו לעולם בין שמת או מכרו או נתנו לאחר בין שנפל ובנאו ויש מי שמתיר במת או מכרו או נתנו ואוסר בנפל ובנאו ויש מי שאוסר בזו ומתיר בזו:

(מ) אסור בו לעולם – שיש ספק אם ניזול בתר לישנא "ביתך" או בתר לשון "זה", ולכן הולכים בשניהם לחומרא, וי"א שתפס לשון זה או לשון זו (ט"ז וש"ך).

(ל) שם – ואם אסר עליו איזה ענין ותלה הדבר בתנאי אם אכנס לביתך זה יש לצדד דבמכרו או נתנו מותר (רע"א).

(ז) אמר ראובן לשמעון קונם בית זה שאתה נכנס ומת או שמכרו לאחר אסור, שהאוסר דבר שהוא שלו על חבירו, אע"פ שיצא מרשותו הרי הוא באיסורו עומד. אבל אם אמר לו קונם לביתי שאתה נכנס, אם מת או מכרו או נתנו לאחר מותר. האומר לבנו הרי אתה אסור בהנייתי או שנשבע שלא יהנה בו, אם מת יירשנו, שזה כאומר נכסי עליך אסורין. אבל אם אסר עליו הנייתו, ופירש בין בחייו בין במותו, אם מת לא יירשנו שזה כאומר נכסי אלו עליך אסורים: קהל שנלכו כל מה שגזבו יהיה ללורך זנין בית הכנסת וזנין בית המדרש יתנו מחלה לזה ומחלה לזה אע"פ שלא גזבו להספיק א' מהם מי שהצדיע את זנו או חזירו שלא ילוח מעותיו לאחרים אם לא ברשות ראוזן ושמעון ומת אחד מהם מותר להלוות ברשות הא' לכל מקום שנאמר פלוני ופלוני משמע אפילו א' מהם עד שיפרוט לך שניהם זידח מי ששבע לאשה המשודכת לו שלא יסא אשה עליה וקודם שכןסה נפלו לו יצמה מותר ליצמה ללשון עליה אינה צמשמע אלח אם נסאה תחילה ולא יכנס המשודכת אלח א"כ יתירו לו שבעותו.

(לא) קונם בית זה – משמע אע"פ שלא אמר בחיי ובמותי אסור, ונראה דאם נפל וחזר ובנאו מותר (ש"ך).

(לב) שהאסור דבר שהוא שלו – דווקא כשמתחיל האיסור בעעודנו ברשותו אבל אם אמר קונם לכשיצא מרשותי אינו יכול לאסור (ש"ך).

(לג) מותר – ונראה דאם נפל ובנאו אסור כיון שאמר ביתי ועדיין ביתו הוא כנ"ל סעיף ד' (ש"ך).

(לד) ברשות הא' – היינו אפילו אם השני חי (ט"ז, ש"ך), וי"ח (ש"ך), אין לסמוך על החולקים להקל (פ"ת).

(לה) אלא א"כ יתירו לו שבועתו – שמא הלשון משמע שלא תהא שום אשה נשואה לו אחר נישואיה (ט"ז), וי"א שכוונתו שלא יסא אחרת שלא המשודכת (ש"ך).

(ח) אמר לחבירו ככרי זו אסורה עליך אפי' נתנה לו במתנה או מכרה לו אסורה לו מת ונפלו לו בירושה או שנתנה לאחר והוא נתנה לו מותרת לו שלא אמר אלא ככרי ועתה אינו שלו:

(לז) ככרי זו – יש אומרים היינו דווקא שלא אמר "זו" אבל אם אמר "זו" דינו כבית זה בסעיף ז' (ט"ז).

(ט) אמר קונם בשר ויין עלי מותר בתבשיל שיש בו בשר ויין אע"פ שנותנין בו טעם ואם אמר קונם בשר ויין שאני טועם או שאני אוכל או שאמר קונם בשר או יין זה עלי אסור בתבשיל שיש בו טעם [בשר או] יין:

(ק) כה מותר כו'. נראה דהיינו מסתמא אבל אם היה הטעם יין או בשר קשה לו וכה"ג אזלינן בתר כוונתו כדלקמן סי' רי"ח ואסור בטעמן (ש"ך).

מאיר הדעה על נדרים

(2) אסור בתבשיל שיש בו טעם יין. ע"ל סי' צ"ח ס"ק ה' כתבתי דיש לסמוך אטעימת ישראל דהתירה אף בזמן הזה והלכך אם יש אחר שרשאי לטעום יכול לסמוך עליו ואם אין כאן אחר משערין בס' מיהו כל זה שלא במינו אבל במינו אפילו באלף לא בטיל כדבסעיף שאח"ז וע"ל סימן ק"ב (ש"ך).

(2) בתבשיל שיש בו טעם עיין בתשובת תשואת חן סימן נ"ז שכתב דאסור גם כן בתבשיל שנתבשל בקדרה של בשר ב"י אם נתבשל אחר הנדר אמנם אם נתבשל קודם הנדר מותר כדלקמן סימן רי"ז סעיף י"ב אפילו אם אמר קונם טעם בשר עלי דאז גם הטעם שיצא מבשר קודם שנדר בכלל זה מ"מ שרי לאכול התבשיל שנתבשל בקדרה של בשר קודם שנדר משום דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא דלא כספר גינת וורדים כלל ס"ה ע"ש. וע' בתשובת ברית אברהם ח"י"ד סימן י"ז שכתב בגזירת צבור שהבשר יהיה טרפה אין חשש לאסור הכלים אף דכל היכא דשוי חתיכה דאיסורא גם הטעם אסור ויש לאסור גם הכלים מ"מ הא באם גזרו שהבשר יהיה טרפה אינו ענין לשויא ח"ד מדין נדר דהא א"א להיתר להעשות טרפה כדלעיל סימן ר"ה ואין ענין אך לדין תקנת הצבור שיש כח בידם לאסור המותר וכבר כתב (בתשובת הראנ"ח ח"ב סימן ע"א) דבתקנת הצבור אזלינן בתר לשון בני אדם והא קי"ל דבלשון ב"א אין הטעם בכלל בשר ע"ש: (פ"ת):

(י) נתערב יין זה שאסרו על עצמו ביין אחר אפי' טפה בחבית נאסר הכל מפני שיש לו להשאל על נדרו נעשה כדבר שיש לו מתירין שאינו בטל במינו:

(ד) זה שאסרו על עצמו [עיין מש"ל סי' ק"ב ס"ק י' מזה (פ"ת)].

(ה) ביין אחר. אבל בחומץ לא איכפת לן ביש לו מתירין כיון שאינו מינו ונתבאר בס"י ק"ב סעיף א' דדבר שיש לו מתירין בטל באינו מינו (ט"ז).

(יא) האוסר על עצמו יינו של פלוני או של מקום פלוני דינו כדין האוסר על עצמו יין זה שאסור בתבשיל שנפל בו ויש בו טעם יין שהוא הדין אם אותו בנדרים אחר לשון תורה) ובו י"ב סעיפים: יין נעשה חומץ אחר הנדר שהוא אסור עליו אבל מה שהיה חומץ בשעת הנדר מותר (דיין אסר עליו ולא חומץ) (ב"י בשם תשובת הרשב"א):

(יב) אמר קונם זיתים וענבים עלי מותר בשמן ויין היוצא בהם אפי' הוא חדש ואם אמר קונם זיתים וענבים שאני טועם או שאמר קונם ובתבשיל שנותנין בהם טעם:

(י) אפילו הוא חדש. שטעמו שוה דאזלינן בתר שמא (ש"ך):

סימן רי"ז

(א) נדר או נשבע מהמבושל אם דרך אותו מקום באותו לשון ובאותו זמן שקוראין מבושל אפי' לצלי ולשלוק הרי זה אסור בכל ואם אין דרכם לקרות מבושל אלא לבשר שנתבשל במים ובתבלין הרי זה מותר בצלי ובשלוק וכן המעושן והמטונן והמבושל בחמי טבריא וכיוצא בהם הולכים בו אחר הלשון של בני העיר³⁰:

(8) ובאותו זמן - אמנם אם דבר כלשון הקודש באותו מקום לא מדברים בו הולך אחרי לשון תורה (ש"ך).

(ב) הנודר ממעשה קדירה אינו אסור אלא מדברים שמרתיחים אותם בקדירה כגון ריפות ולביבות וכיוצא בהם אסר עצמו מכל היורד לקדירה הרי זה אסור בכל המתבשלים בקדירה נדר מהיורד לתוך התנור אינו אסור אלא בפת ואם אמר כל מעשה תנור עלי אסור בכל הנעשה בתנור:

(ג) נדר או נשבע מן המליח אם דרכם לקרות מליח לכל המלוחים הרי זה אסור בכל המלוחין אפי' אינו מליח אלא להתקיים לשעה ואם אין דרכם לקרות מליח אלא לדג מליח בלבד אינו אסור אלא בדג מליח נדר או נשבע מן הכבוש אם דרכם לקרות כבוש לכל הכבושים הרי זה אסור בכל ואם אין דרכם לקרות כבוש אלא לירק כבוש

³⁰ עי' ב"י בשם הרמב"ם ה"ד שאם מקצת קוראים כן, אז ספק נדרים להחמיר.

מאיר הדעה על נדרים

בלבד אינו אסור אלא בכבוש של ירק וכן כל כיוצא בזה היו מקצת בני המקום קורין לו כך ומקצתן אין קורין אין הולכין אחר הרוב אלא הרי זה ספק נדרים וכל ספק נדרים להחמיר³¹:

(ב) אחר הרוב – מיהו אם אמר נתכוונתי כך כמו שקורין הרוב נאמן (ש"ך).

(ד) אמר קונם ירק עלי אינו אסור אלא בנאכלין חיים ואם אמר ירקי קדירה עלי אסור אף בנכבשים בה ואם אמר ירק המתבשל בקדרה אינו אסור אלא במתבשל בה ומיהו אסור בכל המתבשל בה אף בדילועין (פירוש מין ירק שעליו גדולות ציותר ערוך) שכל דבר שהשליח נמלך עליו הוא בכלל המין ההוא ואם אמר לשלוחו קח לי ירק ואינו מוצא אלא דילועים הוא נמלך בו לומר תרצה דילועין אבל אם נדר מהדילועין מותר בירק:

(ל"ו) חיים – היינו גם חיים (ש"ך).

(ה) הנודר מהירק אסור אפילו ביבש מאחר שאין לו גורן ומותר בפולין יבשים מאחר שיש לו גורן ואינם נקראים ירק אלא הלחים:

(ו) הנודר מהירק נסתפק בירושלמי³² אם הוא אסור בקולקס (פירוש הערוך שהוא מין לוף ומונח בתרמילו ארוך ויש בו גלגלן הרבה):

(ז) הנודר מהבשר [אסור]³² בגידין מהגידין מותר בבשר:

(ח) מקום שדרכם אם ישלח אדם שליח לקנות לו בשר אומר לו לא מצאתי אלא דגים אם נשבע או נדר במקום זה מהבשר נאסר אף בבשר דגים וכן כל כיוצא בזה ובכל מקום הנודר מהבשר אסור בבשר עופות ובקרבנים ובראש וברגלים בקנה ובלב ומותר בחגבים ואם מראים הדברים בעת שנדר שלא נתכוין אלא בבשר בהמה בלבד [או לבשר עוף ובהמה בלבד] ה"ו מותר בבשר דגים ואפי' במקום שהשליח נמלך עליהם (ואפילו צנצנ עופות נמי שרי להא לא נתכוין רק לצנצנ זהמה):

(ל"ח) ואם מראין הדברים - אם נדר בימי הקזה אין דגים בכלל הנדר שבלאו הכי לא אוכל אותם ולא הוצרך לדור נדר (ט"ז).

(ל"ט) דהא לא נתכוין - אפילו אם לא היו מראין הדברים בעת שנדר אלא שאח"כ אמר כוונתי לבשר בהמה דקרינן ליה בשר סתם מותר בעופות ואיפכא צ"ע (פ"ת).

(ט) הנודר מהקיפה מותר ברוטב מהרוטב מותר בקיפה מהבשר מותר בשניהם אם לא שאומר קונם בשר עלי שאני טועם או שאני אוכל:

(מ) מהקיפה - פי' פרורין דקין שנקפין בשולי הקדירה (ט"ז).

(מ"א) מהבשר מותר בשניהם - דהאידינא אסור בשניהם (ט"ז, וש"ך).

(מ"ב) קונם בשר – צריך להוסיף המילה "זה" (ט"ז).

(י) הנודר מהגריסין אסור במקפה (פי' מרק קפוי ועצ) של גריסין מהמקפה מותר בגריסין מהמקפה אסור משום מהשום מותר במקפה מהתבלין אסור בחיין ומותר במבושלין ואם אמר קונם תבלין שאני טועם אסור בחיין ומבושלין מהכרוב [אסור] באספרגוס פי' מין מים שצטלו זהם הכרוב רמז"ס ורס"י פי' מין כרוב מהאספרגוס מותר בכרוב מהכרישי' מותר בקפלוטות מהירק מותר בירקות שדה מפני שהוא שם לווי (דבלשון צני אדם אינס קורין ירק סתם רק לירקות הגללים צגנות):

(מ"ג) אסור במקפה של גריסין - מקפה הוא תבשיל עב וגבי איסור שום לא נקט מקפה של שום הטעם דאפילו שום בפני עצמו אסור, דכיון שאמר כל מקפה אסור עלי, ושום הוא שנותנין אותו בכל מקפה, והשום הוא המקפה אבל אין עושין מגריסין לבדן מקפה אלא מכמה מינים עושין מקפה (ט"ז).

³¹ אבל אין לוקין (רמב"ם פ"ט ה"ה).

³² תוקן על פי הט"ז סק"ה.

מאיר הדעה על נדרים

(מ"ד) אסור בשום - דלשון מקפה כולל כל דבר קפוי ועב ושום נמי קפוי הוא שממחין אותו במעט מים ונאכל בכך (ש"ך).

(מ"ה) מהתבלין - דבר הבא ליתן טעם בקדירה כגון שומים ובצלים וכיוצא בהם הכל נכלל בשם תבלין ובהני הוא דשייך לפלוגי בין חיים ומבושלים אבל בפלפלין וכיוצא בהן אין שייך לחלק בהן³³ (ש"ך).

(מ"ו) מותר בירקות שדה - ונראה לי דעכשיו אסור בירקות שדה שגם הוא בלשון ירקות בלשון בני אדם (ש"ך).

(י"א) ע"הנודר מהחלב מותר בקום³⁴ (פי' מים המוזדלים מהחלב כשמעמידים אותו הנקראת סור"ז) נדר מהקום מותר בחלב (וי"א לאס קורין לקום על סם החלב כגון שקורין אותו קומא לחלב לאסור) מהחלב מותר בגבינה מהגבינה מותר בחלב ואסור בה אבין מלוחה בין תפילה בין לחה בין יבשה:

(מ"ז) מותר בקום - פי' מי חלב הנבדלין ממנו³⁵ (ט"ז), וי"א שהוא נסיובי דחלבא (ש"ך).

(מ"ח) אם קורין לקום על שם החלב - היינו אם נדר מהחלב אסור בקומא דחלבא, אבל הנודר מהקום וקוראים לו קומא דחלבא מותר בחלב (ש"ך).

(י"ב) ע"הנודר מן הדגים מותר בציר ומוריים של דגים:

(מ"ט) הנודר מן הדגים - דגים שאני טועם אסור בין בגדולים בין בקטנים, והאוסר עליו דג דגה אסור בשניהם, דדג משמע גדול ודגה משמע קטנים בלשון בני אדם, אבל בדגה לבד לכ"ע דוקא קטנים³⁶ (ט"ז).

(י"ג) מותר בציר כו' - דבר פשוט הוא דהיינו בציר שיצא קודם הנדר אבל לאחר הנדר אסור (ט"ז וש"ך)³⁷.

(י"ד) ע"הנודר מהתמרי' מותר בדבש תמרי': הגה ע"פ ש"ס התמרים עליו ונקרא דבש תמרים הואיל ונשתנה לורתן ממה שהיו תחילה מש"כ בקומא לחלב ועוד למה שנקרא דבש תמרים אינו אלא כדי להזדילו מש"כ דבש מדבש תמרים מותר בתמרים מסתוניות (פי' ענבים רעים הנש"ארכים צגפן צימות הסתיו ועושין זהם חומץ) מותר בחומץ היוצא מהם:

(י"ה) אע"פ - וי"א משום שנשתנה מגוש למשקה (ט"ז).

(י"ו) ועוד דמה - קומא דחלבא נקרא כך שעדיין תורת חלב עליו (ש"ך).

(י"ז) ע"הנודר מדבש מותר בדבש תמרים מהחומץ מותר בחומץ סתוניות:

(י"ח) מותר בדבש תמרים - שסתם דבש מהדבורים (ט"ז וש"ך).

(י"ט) ביין תפוחים - משמע שאסור ביין צמוקים, ויש מתירים (רע"א).

(י"י) ע"הנודר מהיין מותר ביין תפוחים ואסור ביין מבושל, ע"ומותר בקונדיטון (פי' משקה שיש בו דבש ויין ופלפלין) ויש מי שאוסר בקונדיטון (ודין חומץ עיין לעיל סוף סימן רע"ז סעיף י"א):

(י"יא) ע"הנודר מהתירוש לדידן אסור ביין ומותר בכל מיני מתיקה:

(י"יב) מהתירוש לדידן - דאין אנו קורין תירוש אלא ליין בלשון תורה (ט"ז).

(י"יג) ע"הנודר מהשמן אם הוא במקום שמסתפקים בשמן זית אסור בו ומותר בשמן שומשמיין ואם הוא במקום שמסתפקין בשמן שומשמיין אסור בו ומותר בשמן זית ואם מסתפקין בשניהם אסור בשניהם אע"פ שרוב סיפוקן מאחד מהם:

(י"יד) אע"פ שרוב - כדלעיל סעיף ג' שספק נדרים להחמיר (ש"ך), ועי' לעיל רח סעיף א (ט"ז).

³³ אלא כולם אסורים (ב"י).

³⁴ עי' סעיף י"ב וט"ז וש"ך שם שקום שיוצא מחלב לאחר שנדר אסור.

³⁵ היינו רביון. אמנם עי' מ"ז י"ד סי' פ"א סק"ז שעושה מח' בין ש"ך לט"ז.

³⁶ עי' ב"י ורמב"ם שם, שנ"ל ששיטת השו"ע שזה לא משנה שהכל לפי אותו זמן שנדר ולא לפי דיוק חז"ל בפסוקים.

³⁷ הם מביאים ראיה מרטז ט ולא ראיתי.

מאיר הדעה על נדרים

(יח) ^טהנודר מהתבואה או הנודר מעללתא אינו אסור אלא בחמשת המינים והוא הדין לנודר מהדגן:

(יז) וה"ה לנודר מהדגן – וגם מותר בחטה הנחלק לב' או ג', אבל למעשה לא להקל בחילקא וטירגיס כיון שבעל הש"ע לא כתב כן בפירוש (ט"ז).

(יח) ה' מינים – חטה שעורה סומכין שובלת שועל ושיפון (ש"ך).

(יט) תבואה - הנודר מתבואת השדה אסור בכל הגדל שבשדה וצ"ע למה לא מובא (פ"ת).

(יט) ^זהנודר מפת סתם אינו אסור אלא מפת חטים ושעורים ובמקום שנוהגין לעשות פת מכל סבר ונדר מהפת או מהמוזן אסור בחמשת המינים ^זואם אמר כל הזן עלי אסור בכל הזן ממים ומלה:

(ס) ואם אמר כל הזן כו' - ומיירי שלא אסר אלא לזמן שיוכל לעמוד בו דאל"כ הוי כנודר מכל פירות שבעולם דאינו נדר כלל כדלקמן סימן רל"ב (סעיף ה') (ש"ך).

(סא) בחמשת המינים – צ"ע למה אורז לא בכלל (רע"א).

(סב) חוץ ממים ומלח - אפילו מי מלח (רע"א).

(כ) ^זהנודר מהחטים אסור בהם בין חיים בין מבושלים חטה חטים שאיני טועם אסור בהם בין קמח בין פת חטה שאיני טועם אסור בהם בין קמח בין פת חטה שאיני טועם אסור בהם באפויה ומותר לכוס חטים שאיני טועם מותר באפויה ואסור לכוס חטה חטים שאיני טועם אסור בין באפויה בין לכוס: הגה האומר פת חטים וקעורים וקסמין עלי אינו אסור אלא צפת חטים ופת קעורים ופת קסמין דפת דקאמר קאי על כולם ויש מחמירין לאסור בקעורים וקסמין לגמרי אלא אם כן אומר שלא היתה כוונתו רק אפת או שקיעה לזמן זני אדם שצאתו העיר לאז הולכין אחר לזמן זני אדם:

(כא) ^זגרים שאיני טועם אסור לאכול מבושיל ומותר לאכול חי גריסין שאיני טועם אסור לאכול חיים ומותר לאכול מבושלים גרים גריסין שאיני טועם אסור לאכול חיים ומבושלים:

(כב) ^זהנודר מפירות השנה אסור בכל פירות השנה ומותר בגדים וטלאים בחלב ובביצים ובגוזלות ואם אמר גידולי שנה עלי אסור בכלם:

(כג) בכל פירות – והוא הדין בפטריות וכמיהן ³⁸(ט"ז).

(כד) ^זהנודר מפירות הארץ אסור בכל פירות הארץ ובפרי העץ ומותר בכמיהין ופטריות ואם אמר גידולי קרקע עלי אסור בכלם:

(כה) ומותר בכמיהין ופטריות - לפי שאינם בכלל פרי הארץ דמאורא ינקי אף על פי שגדילין מן הארץ (ט"ז).

(כז) אסור בכלם – אבל מותר בבעלי חיים (ט, ז).

(כח) הנודר מפירות הארץ – הנודר מפרי עץ ופרי אדמה מותר בסוכר (פ"ת).

(כט) ^זהנודר מהקייץ ³⁹אינו אסור אלא מהתאנים:

(כ) ^זהנודר מהמים הנמשכים ממעין פלוני אסור בכל הנהרות היונקות ממנו ואין צריך לומר מהנמשכים ממנו ואע"פ שנשתנה שמו אין קורין אותו אלא נהר פלוני או מעין פלוני אם אמר מנהר פלוני או ממעין פלוני אינו אסור אלא בנקראים על שמו:

(כ) ^זהנודר הנאה ממעין טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים אבל לא בימות החמה:

(כ) אבל לא בימות החמה – שיש בו הנאה הגוף (ש"ך).

(כ) ^זהנודר מהכסות מותר בשק וביריעה ובחמילה (פי' מיני בגדים גסים שאין דרך בני אדם להתכסות בהם):

³⁸ פטריות גדלים מעל הקרקע וכמיהן מתחת לקרקע (ר"י ברכות כח ע"ב).

³⁹ לשון הגמ' שלנו "מפירות הקייץ".

מאיר הדעה על נדרים

- (כח) קהנודר מהבית אסור בעליה מהעליה מותר בבית:
(סח) מהבית – אבל החדר והיציע אינם בכלל הבית (ש"ך).
- (כט) הנודר מהעיר אסור ליכנס לעיבורה דהיינו תוך שבעים אמה ושירים:
(ל) הנודר מהבית אינו אסור אלא מהאגף ולפנים דהיינו מסתימת הדלת ולפנים אבל מסתימת הדלת ולחוץ על עובי המפתן מותר:
(לא) קהנשבע לעמוד בבית א' אסור מהאגף ולחוץ: הגה קהנודר לזר צטכונה יהודים כריך לזר צטכונה הגדולה וצרכו צלה לכן הוא לשון צני אדם ולא אמרין דג' צתים מקרי צכונה קהקהל קגזרו קלא לקנות צתים מעוצדי כוכצים אסור להחליף עמהם דזה נמי מקרי קנייה ומכירה:
(לב) נדר מיושבי העיר אסור במי שישב שם שלשים יום מבני העיר אינו אסור אלא במי שישב שם י"ב חדש: הגה קהואס נדר ממני קדר קס אפילו לירת ערלי מקרי לירה (קצצ"א סימן תרס"ז) מיהו הולכים אחר לשון צני אדם קאין נקרא לירה אלא דר קס עם צני ציתו דרך קצוע אע"פ קהוא פתוח מל' יום ואס לשון צני אדם הוא דרך אחר הולכין אחריו אחר כונת הנודר:
(לג) קהנדר מיורדי הים אסור בכל יורדי הים אפילו באותם שאין הולכים אלא מעכו קהאפילו באותם שיורדים למייל ומותר ביושבי יבשה⁴⁰:
(לד) נדר מיושבי יבשה אסור גם ביורדי הים ואפי' באותם שמפליגים בו הרבה שסופם לירד ליבשה:
(לה) קהאמר יורדי הים לאחר ל' יום עלי מי שהוא בשעת הנדר מיורדי הים אסור בו ומי שאינו מיורדי הים בשעת הנדר מותר בו אע"פ שלאחר ל' יום כשחל הנדר הוא מיורדי הים:
(סג) לאחר ל' – היינו לאחר שלשים יום יהיו יורדי הים אסורים עלי (ש"ך).
(ע) מי שהוא – שהולכים אחרי שעת האמירה ולא אחר חלות הנדר (ש"ך).
(עא) מותר בו – וי"ח וצ"ע למה השו"ע לא הביא דעתו (רע"א).
(לו) קהנדר מרואי החמה אסור אף בסומים שלא נתכוין אלא למי שהחמה רואה אותו לאפוקי דגים ועוברים: הגה קהואפילו אמר לא נתכוונתי לכך לא מהני הואיל והלשון ודאי כך הוא ומותר בכל דבר שאינו צעל חיים אע"פ קהחמה רואה אותו קהואם נדר מרואים החמה מותר בסומים:
(לז) קהנדר משחורי הראש אסור בקרחים ובעלי שיבה ומותר בנשים ובקמני' שאין נקראי' שחורי הראש אלא האנשים ואם דרכם לקרות שחורי הראש לכל אסור [בכל] הנודר מכל דבר קהוא אדום אסור לראות צחמה קגס כן היא אדומה:
(עב) לראות צחמה – אסור להנאות מאור החמה (ש"ך).
(לח) קההנודר משובתי שבת אסור אף בכותיים:
(עג) אף בכותים - לפי שהם מצווים על שבת ועושין כן אבל עובדי כוכבים אפי' אם שומרים שבת מ"מ אינם מצווים בכך (ט"ז).
(לט) קהנדר מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותיים:
(עד) ומותר בכותים - לפי שאינם עולים שם אף על פי שמצווים על זה (ט"ז).
(מ) נדר מבני נח אסור באומות העולם ומותר בישראל נדר מזרע אברהם אסור בישראל ובגרים ומותר באומות העולם אפי' בבני ישמעאל ועשו:
(עה) ובגרים – מדכתיב כי אב המון גוים נתתיך (רע"א).
(עו) אפילו בבני ישמעאל ועשו - דכתיב כי ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק דהיינו למעוטי עשו וכ"ש ישמעאל (ט"ז).
(מא) קהנדר מהערלים אסור במולי אומות העולם ומותר בערלי ישראל:

⁴⁰ מטעם ספק דאורייתא לחומרא.

מאיר הדעה על נדרים

- (ע) אסור במולי או"ה - לפי שהערלה נקראת במקרא על כלל או"ה דוקא (ט"ז).
- (עח) מותר בערלי ישראל - דווקא שמתו אחיו מחמת מילה (רע"א).
- (מב) נדר מהמולים אוסר בערלי ישראל ומותר במולי אומות העולם:
- (עט) במולי או"ה - מומר לעכו"ם אסור, ולערלות צ"ע (פ"ת).
- (מג) ק"י נדר מישראל אסור בגרים מהגרים מותר בישראל:
- (מד) נדר מישראל אסור בכהנים ולוים מכהני' ולוים מותר בישראל:
- (מה) נדר מכהנים מותר בלוים מלוים מותר בכהני':
- (מו) נדר מבנים מותר בבני בנים:

(פ) נדר מבנים - המגדל יתום או בנו של אדם אחר וקוראו בנו, והלה קוראו לו אבי, שנדרו זה מזה בשם בן ואב בסתם, או שנתנו מתנה זה לזה בלי זכרון שם העצם, ספיקא הוי ואזלינן לחומרא. מיהו ביש לו בנים לזה המגדל, נראה שאפי' בנדרים אין המתגדל נאסר, דאמרינן לבניו ממש נתכוין. אכן ביש לו אב למתגדל, אע"פ שהמגדל מחשיבו לבנו ונאסר בו, מ"מ כשנדר הבן י"ל שלאביו האמיתי נתכוין, וכיון שהדבר שקול כי ליכא הוכחה מדעת הנותן והנודר אזלינן הכא והכא לחומרא. וחורגו שאינו גדל אצלו ודאי דאינו בכלל בן לשום דבר (פ"ת).

(פא) שם - ומותר בכנות (רע"א).

(מז) ק"י מי שנדר או נשבע על דבר חוץ ממועדות וי"ט אם אמר שבדעתו היה להוציא גם חנוכה ופורים מהכלל נאמן:

(פב) גם חנוכה ופורים - לפי שגם ימים אלו בלשון בני אדם נקראים ימים טובים כמו ההיא דעבידנא יומא טבא לרבנן דהיינו כל שיש בו שמחה והכלל בכל סימן זה דהולכים אחר לשון בני אדם אלא דכאן הוה קצת דוחק שיהיו ימים אלו בכלל על כן הוצרך שיאמר הנודר כן בפירוש שנתכוין לזה (ט"ז). וה"ה במוצאי יוה"כ אם אמר הנודר שנתכוון לזה (פ"ת).

(מח) ק"י מי שנדר או שנשבע שלא יצחוק שום צחוק אסור להטיל גורלות ולא שום אדם בשבילו וכן אסור להמרות עם חבירו שקורין אפוסטאר: הגה ק"י צנור סגזרו שלא להתפלל צמנין מקום איזה דבר אסורים לקרות צתורה דכל דבר קדושה נקרא תפלה. ק"י מי שנדר שלא לקבל פקדון אסור להלוות על משכון לישראל מיהו נראה דהולכין אחר כוונתו וכדרך שיתבאר צסימן רי"ח. מי שנדר או נשבע להתענות סך ימים ואירע תענית חובה עולה לו למנין הימים וכן מי שנדר לילך לבית הקברות או למקום ואירע לו שהלך ע"י עסק פס ילא ידי נדרו, וע"ל סימן רל"ט עוד מזה:

(צב) שקורין אפוסטר - י"א בזה דעיקר כוונתו היתה בשבועתו כדי להמנע מכל שחוק שמביא לידי הפסד ממון, משמע מזה דהנשבע סתם שלא לשחוק, היינו בענין שיש בו הפסד ממון, אבל בלא הפסד מותר לשחוק. ומ"מ נראה לי שהולכין אחר כוונת הנשבע בזה, דאם בשביל הפסד ממון היה לו דאגה או בשביל שהיה מאבד זמן במיני שחוק שאז אסור אפי' בשחוק בחנם (ט"ז).

(צג) שלא יצחוק - אם הסכימו הקהל וקיבלו עליהם שלא יצחוק שום אדם בקוביא, נכלל בזאת הסכמה לאסור כל מיני השחוק שבעולם אף שהוציאו בלשונם בלשון קוביא כולם בכלל האיסור הן (פ"ת).

(צד) בשבילו - ה"ה הנשבע על שאר דברים דאסור לעשותו ע"י שליח דשלוחו כמותו כו'. מיהו י"ל דאזלינן בתר כוונת הנודר אי דרכו לעשות אותו דבר מעצמו או ע"י שליח (פ"ת).

(צה) אסור להלוות כו' - וי"א שאם נדר שלא לקבל פקדון היינו ממה שאמרו חז"ל (יבמות קט ע"א) הרחק מן הפקדונות ואינו בכלל זה שלא ילוה על המשכון, ונראה דאזלינן בתר כוונת הנודר, וכמ"ש הרב (ש"ך).

(צז) שם - סופר של ראובן שנתן תקיעת כף לשמעון כשיגמור מלאכת ראובן שלא יכתוב לשום אדם כי אדם לשמעון ואח"כ נשרפה העיר ונשרף קונטרס אחד של

מאיר הדעה על נדרים

ראובן מה שכתב הסופר ועתה שואל הסופר אם יכול לכתוב אותו קונטרס כשיגמור מלאכתו טרם יכתוב לשמעון וכשנשרף הקונטרס עדיין לא גמר לראובן את הספר ודאי יכול לכתוב כי לא נגמרה מלאכת ראובן (ש"ך).

(פ"ג) דהולכין אחר כוונתו – י"א אפילו אמר שכל כוונתו היתה למלוה על המשכון, אבל כן לקבל פקדונות, וי"ח, שזה רק בנוגע למלוה על המשכון, אבל ודאי אסור לו לקבל פקדונות (פ"ת).

(ט"ב) שם – מי שנדר שלא לאכול בסעודת הרשות, יכול לאכול בסעודת חנוכת הבית בארץ ישראל ולא בחו"ל, וי"א שזה ספק גם בא"י אם לא שדורשין בו, וע"י כך נעשה סעודת מצוה, מפני שהדורש בא מחמת הסעודה, וכל המסובים שם מקשיבים לקול הדורש, אבל אם אין דורשין בו רק ששם קצת ת"ח שיש ביניהם ד"ת אינו מספיק.

סימן ריח

(א) ק"ב כל הנודר או נשבע רואין דברים שבגללן נשבע או נדר, ולומדים מהם לאיזה נתכוין, והולכין אחר הענין, ולא אחר משמעות הדיבור. כיצד היה טעון משא של צמר או פשתים והזיע והיה ריחו קשה, ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר או פשתים לעולם, הרי זה מותר ללבוש בגדי צמר או פשתים ולהתכסות, ואינו אסור אלא להפשילין לאחוריו. היה לבוש בגדי צמר ונצטער בלבישתו, ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר לעולם, אסור ללבוש ומותר לטעון עליו, ומותר להתכסות בגיזי צמר שלא נתכוין זה אלא לבגד צמר, וכן כל כיוצא בזה: הגה"ק וכל זה דוקא צנודר צינו לצין עלמנו, אצל צנודר לחצירו, כל שלשון הנדר כולל הולכין אחריו אם לא צאומלנא דמוכח:

(כ) היה לבוש בגדי צמר ונצטער בלבישתו – ה"ה שלא נצטער (ט"ז), וי"ח שאם לא נצטער אסור אפילו בטעינה וכיסוי (ש"ך).

(ב) שם – מי שנכנס בספינה עם אשתו לטייל בים, וקם עליהם רוח סערה, והיה מפייסה שלא תפחד כו', ונשבע שלא יכנס עוד עם אשתו בספינה לים. ואח"כ הוצרך לילך בספינה כדי לדור בעיר אחרת, נראה שלא היתה כוונתו אלא על הטיול (ש"ך).

(ג) שם – שנים שהיו דרים בבית אחד ואוכלים על שלחן אחד והיה להן עסק בשותפות והיו בחנות ועל פרעון שכירות הבית והחנות נפל ביניהם קטטה וקפץ אחד מהם ונשבע שלא נשב יחד בבית אחד ושלא נאכל ושלא נשתה ביחד לא נפרש אותו אלא לפי הסברא ולא יהיה אסור אלא לדור יחד בבית אחד כמו שהיה קודם ולאכול ולשתות בהוצאה אחת בבית אבל הוא מותר לאכול בבית חבירו אחר שנפרדו איש מעל אחיו ומעל הבית וכל א' עושה הוצאה לבדו בביתו (ש"ך). אבל אם נשבע שלא ישב עם פלוני במקום אחד ובא אותו פלוני למקום שהיה הנשבע מקודם אין הראשון חייב לצאת משם דהשתא חבירו ישב עמו ולא הוא עם חבירו (רע"א).

(ד) שם – המצטער אחרי הליכה ארוכה ונדר שלא ילך יותר מפרסה, אסור לילך יותר מפרסה אפילו מפעם ולפעם, אבל אם נח בקביעת סעודה הוה הפסק, והליכה ושיבה אין מצטרפין, ואין איסור בפחות משיעור פרסה (פ"ת).

(ה) שם – חולה בר"ה שנדר שלא יאכל עד זמן יציאה מבית הכנסת, ואחר התפילה הרב האריך במוסר, אם רצו להתירו יתירו כדין נדרים שהם לצורך יו"ט ואם אין מי שיתיר לו יש להקל לאיש שי שלו מיחוש (פ"ת).

(ו) שם – מי שנדר שלא ללמד לבנו שפה, ולמדו האותיות בעל פה אם יש בזה הערמה שנתכוין ללמדו בע"פ כדי שיבין אח"כ הכתב הרי זה עבר על שבועתו (פ"ת).

(ז) אבל בנודר לחבירו – נשבע לאשתו שלא יוציאנה מעיר פלונית, ואח"כ הבעל עשה מעשים המכריחים אותה לצאת נחשב מוציא ממש (רע"א).

(ב) ק"ב מי שהעלילו עליו מפני שמכר יין לישמעאלים ומפני כך נשבע שלא יעשה יין למכור והיה לו יין עשוי מקודם אסור למכרו: הגה"ק לאף על פי שקאמר שלא יעשה אזלונן

מאיר הדעה על נדרים

בתר כוונתו, קייכול שכן קהל שעשו תקנה כיוצא בזה שאסורין למכור אפילו מה שהיה להם קודם שכן:

(מ) אזלינן בתר כוונתו – וי"ח שזה רק בלשון הנוטה בב' דרכים, וכאן זה היפך דבריו, ולכן יש להתיר (ט"ז), וי"ח (נקה"כ).

(ס) וכל שכן קהל – מקרה זה הוה ספק, ולכן מאחר ותקנת הקהל לצורך כסף הקהל הוא דרבנן, ולכן בזה אפשר להקל, אבל אם גזרו בחרם זה מן התורה, ואסור (ט"ז, וש"ך), וי"ח שאפילו אם נאמר שזה ספק דרבנן, עכ"ז רש"י חולק על הרא"ש (שהוא מקור לדברי הט"ז), וספק ספיקא בדין דרבנן הוא לחומרא (פ"ת בשם הנוב"י יו"ד ח"ב סי' סד).

(ג) היו מפצירין בו לישא בת אהותו ואמר קונם שהיא נהנית לי לעולם וכן המגרש את אשתו ואמר קונם שהיא נהנית לי לעולם הרי אלו מותרות ליהנות לו שלא נתכוון אלא לשום אישות:

(ד) ק"ה היה מפציר בחבירו שיאכל אצלו ומיאן ואמר קונם לביתך שאיני נכנס וטיפת צונן שאיני טועם מותר ליכנס לביתו ולשתות לו צונן שלא נתכוון אלא שלא יאכל וישתה עמו ק"ה בסעודה זו וכן כל כיוצא בזה (מי שנדר צדקה או שאר נדר מחמת חולה ומה עיין לקמן סימן ר"ב):

(ה) ק"ה אמר לחבירו השאילני פרתך אמר ליה אינה פנויה אמר קונם שאיני חורש בה לעולם אם היה דרכו לחרוש שדהו בעצמו הוא אסור לחרוש באותו פרה אבל אחרים מותרין לחרוש לו בה ואם אין דרכו לחרוש בעצמו אלא אריסין חורשין לו ק"ה הוא וכל אדם אסורין:

(ו) אחרים מותרים – נשבע שלא לחרוש בפרה זו ומכרה לארח הלוחק יכול לחרוש (רע"א). מי שנשבע שלא יגלה סודו לשמעון יכול להגיד ללוי ולוי יגלה לשמעון (פ"ת).

(ז) ק"ה הסכמה שצוה לבטל השר מקצתה אין ההסכמה בטילה מפני צווי 41: הגה ק"ה קהל שהחרימו על א' שלא ידור עמהם ואח"כ רוצה לישב קם בחנות נזין כפי הענין שנדרו עליו אם לא כוונו רק על דירת קבע עם אשתו וזניו חנות שכי ואם לאו הכל אסור:

(ח) שלא ידור - מי שנשבע שלא יאכל חוץ מביתו אם נלך אחר כוונתו שלא היתה אלא באותה מדינה ולא במדינה אחרת זה אינו, כי מה שהולכים אחר כוונת הנודר הוא במה שיש בו משמעות ב' לשונות, מיהו אם רואים הדבר שבגללו נדר, כגון שהיו אנשים רעים באותו עיר ונדר שלא יאכל בביתם וכיוצא בזה הולכים אחריו (ש"ך).

סימן ריט

(א) ק"מי שנדר או נשבע לישא אשה או לקנות בית וכיוצא בו ולא קבע זמן אין מחייבין אותו לישא או לקנות עד שימצא הראוי לו:

(ב) מי שנדר - ר"ל שהתפיס בדבר אחד, שאמר דבר פלוני אסור עלי אם לא אשא אשה, דאל"כ הוי לשון שבועה ואינו נדר כלל, מיהו נראה דהאידינא בכל ענין הוי נדר דמהני מדין ידות אם הוציא לנדר בלשון שבועה (ש"ך).

(ג) ולא קבע זמן – וה"ה אם קבע זמן (ש"ך).

(ד) עד שימצא - מעשה שנשבעו על הנישואים וכתבו שראובן חייב לשמעון סך עצום לפרוע לו ואולם אם ישא בתו ימחול לו חובו זה. בדבר הרשות לעשות דבר פלוני יכול לדחות מדחי אל דחי אך בדבר מצוה כגון לישא אשה או ליקח בית בא"י מיד כשיזדמן להגון לו כופין אותו לקיים בדבר מצוה הוי כמפרש ליקח מיד ולא לתור כשיזדמן, משתבעה לינשא נותנים לבוגרת ל' יום ושוב חל הקנס וצד השני פטור משבועתו ונושא אשה אחרת (פ"ת).

⁴¹ שצווי השר נחשב כאונס, ורק חכם שביטל מקצתו ביטל כולו (ריב"ש שם).

מאיר הדעה על נדרים

(ב) קלא⁴² הנשבע לשכור מלמד לבנו עד עשרה לטריין כל זמן שישכור מלמד הגון הוא פטור ויזהר שלא ישלח המלמד הראשון עד שיבא השני (כי כריך לשכור המלמד הראשון ההגון לו חס לא קצב לו מלמד אחר):

(ד) כל זמן - שלא נשבע זה לשכור מלמד החכם יותר שיוכל לשכור, וכל הנדרים אינם הולכים אלא אחר כוונת הלב, וכיון שבתחילת הלמוד ראוי והגון אף שלא הגיע למדרגות הרבנות כמו אחד מגדולי הרבנים, דלא נתכוין זה אלא לראוי לו (ש"ך).
(ג) קלא⁴³ מי שאסר דבר אחד עליו בלא זמן אסור בו לעולם:

(ה) בלא זמן - ה"ה בשבועה (ט"ז).

(ו) לעולם - קהל שהסכימו להעביר השוחט שבעירם מחמת איזה דבר והעבירוהו. ואח"כ רוצים לחזור וליקח אותו לשוחט דרשאים הם בכך, דהא לא קבלו עליהם שיהא אסור להיות אצלם שוחט, דאז אסור לעולם. רק דעתם היה להעביר השוחט ההוא, והא העבירוהו וקיימו נדרם (פ"ת).

סימן רב

(א) קלא⁴⁴ קונם יין שאני טועם יום אחד או קונם יין שאני טועם יום אסור בו מעת לעת⁴² ואם אמר קונם יין שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך בין עומד בתחלת היום או בסופו וצריך שאלה לחכם גזירה שמא פעם אחרת יאסור עליו יום אחד ולא ידע להפריש בין היום ליום אחד ויבא לשתות בלילה וי"א קלא⁴⁵ שאם היה נדר של מצוה כגון ללמוד או לקיים שום מצוה אינו צריך התרה (קלא⁴⁶ ומיהו צקצלת תענית בעלמא מותר לאכול מיד כלילה ואין צריך התרת חכם):

(א) מעת לעת - מאותו שעה שנדר (ש"ך).

(ב) שם - לכתחילה מחויב לנהוג איסור תיכף משעת נדרו, ואם אכל בו ביום עובר על בל תאחר, אבל מ"מ לא עבר על הנדר, וצריך לנהוג איסור ביום אחר⁴³, אבל בנדר "יום זה" ועבר ואכל עבר על נדרו, ואין לו תשלומים ביום אחר, וי"א שאם פשע ואכל קרוב לומר דאי נלו תשלומים דיום א' סתמא מסתמא דעתיה מיד (רע"א).

(ג) שם - הנודר שלא יאכל או שלא יעשה דבר זה ביום פלוני, יש להסתפק אם מתחיל נדרו או שבועתו מן הלילה או מן היום, ועוד קהל שעשו תקנה שלא שלחוק אלא ביום שא"א תחנון, לילה שלאחר יום שאין אומרים תחנון מותר, שעוד לא הגיע יום שאומרים בו תחנון (רע"א).

(ד) היום - וה"ה אם אמר "יום זה" (ש"ך).

(ה) וצריך שאלה לחכם - אבל א"צ פתח משא"כ בנודר יום אחד. וא"צ שאלה רק מדרבנן ובנודר יום א' צריך שאלה מן התורה⁴⁴ (ש"ך). אבל המדיר פירותיו על אחר היום, האחר הזה לא צריך לעשות התרה, וצ"ע (רע"א).

(ו) וא"צ התרת חכם - ולא גזרינן משום יום אחד משום שהדבר ידוע שדינו של תענית כך הוא שאין איסורו כשאר נדרים. וכן המקבל עליו להתענות בא' בשבת, אין מחייבין אותו שיתענה כ"ד שעות, דודאי להתענות כמו שאמרו חכמים נתכוין, דהיינו מקודם שיעלה עמוד השחר עד שתחשך (ש"ך).

(ז) קלא⁴⁷ אמר ביום שאעשה דבר פלוני לא אוכל אותו היום דינו כהיום שמותר בלילה ואם אמר אותו היום ולמחרתו אסור אותו היום ומחרתו ולילה שבינתיים:

(ח) לא אוכל אותו היום - ועשה ואתו דבר, ביום פלוני מותר בלילה וצריך שאלה לחכם (ש"ך).

⁴² מטעם ספק.

⁴³ ומרויח שלא עבר על איסור שיש בו מלקות?

⁴⁴ משמע מדברי הש"ך (וכן נראה מדברי התוס' שם) שאין צורך בשאלה אם אינו רוצה לשתות לפני מעת לעת אחרי שקיעה.

מאיר הדעה על נדרים

(ה) ולילה שבנימים – דכיון שהתחיל נדרו לא פקע, ואם עמד בלילה והתחיל הנדר אסור בליל הוביום שלאחריו, ובלילה שניה וביום שלאחריו⁴⁵ (ט"ז וש"ך).
(ג) ק"ה היה עומד באמצע השבוע או קודם לו ואמר קונם יין שאני טועם שבוע זה אסור עד תשלום כל השבוע ויום השבת הבא אסור ג"כ (ומותר אחר כך כלל שאלת חכם) ואם אמר שבוע אחד או שבוע סתם אסור מעת לעת⁴⁶:

(ט) באמצע השבוע – ה"ה בסוף השבוע (ט"ז וש"ך).

(י) שבוע – ה"ה לשון "שבת" (ט"ז, ש"ך).

(יא) שם – אם אמר בלשון אשכנז "ואך" יש בזה משמעות של ימי החול, ושבת לא בכלל, ואפילו אם היה בשבת שנדר שלא לאכול דבר זה ב"די ואך", אינו אסור בשבת אלא רק בימי החול. אמנם אם אמר אסור עלי "צבי ואכין" ודאי שבת בכלל, שזה דרך מספר (ט"ז).

(יב) ומותר אח"כ – שיש חילוק גדול בין שבוע זה לשבוע סתם, והכל יודעים ההפרש משא"כ בסעיף א' בין יום א' להיום יבא להחליף (ט"ז).

(יג) ללא שאלת חכם – וי"א שצריך שאלת חכם (ש"ך).

(יד) מעת לעת – היינו שבעה ימים מעת לעת מזמן שנדר (ש"ך).

(ד) ק"ה היה עומד בתוך החדש או קודם לו ואמר חדש זה אסור עד תשלום החדש ומותר ביום ר"ח ק"ט אפי' ר"ח שני ימים שהראשון לתשלום חדש שעבר אפילו הכי מותר בו כיון שבלשון בני אדם קורין אותו ר"ח (וכל שכן אם נדר לעשות קודם ר"ח שצריך לקיימו קודם יום לאסון):

(טו) אילו ר"ח ב' ימים – וה"ה אם אמר חודש זה ועמד ביום ר"ח והיו חדש עם ב' ימים ר"ח אסור ל' יום (ש"ך).

(טז) שם – י"א שמי שנשבע לפרוע לחבירו קודם שיכנס חודש כסליו אפילו אם פרע ביום ר"ח הראשון אינו עובר, עכ"ז יש מקום להחמיר (פ"ת).

(ה) אמר חדש אחד או חדש סתם⁴⁷ אסור מיום ליום:

(יז) אסור מיום ליום – היינו אם נדר בחצי יום ט"ו לחדש תמוז, אסור עד חצי יום ט"ו לחדש אבא אם החדש מלא או חסר (ש"ך).

(ו) ק"ה היה עומד בתוך השנה או קודם לה ואמר השנה זו אסור עד תשלום השנה ומותר ביום ר"ח קמ"א ושנה זו מונים מתשרי שאפילו אם עומד בכ"ט באלול כיון שהגיע תשרי מותר:

(ז) אמר שנה אחת או שנה סתם⁴⁸ אסור מעת לעת קמ"ב ואם נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה ואם עומד בחורף ואמר שנה זו והיא מעוברת אסור עד תשרי קמ"ג ולא אמרינן שאדר שני יעלה לו במקום אלול:

(ח) אם נתעברה – עומד בר"ה ואמר שנה אחת אינו אסור אלא יב"ח (ש"ך).

(ח) קמ"ד אמר עד ר"ח אדר, עד ר"ח אדר ראשון. עד סוף אדר, עד סוף אדר שני. ולהרמב"ם אם ידע שהשנה מעוברת ואמר עד ר"ח אדר, אסור עד ראש חדש אדר שני:

(ט) עד ר"ח אדר ראשון – אם אמר עד חצי אדר, אסור עד ט"ו אדר ראשון (ט"ז), וה"ה עד כ' אדר עד כ' אדר הראשון (ש"ך).

(י) שם – הנודר עד חודש העיבור היינו אדר א' שזה חודש העיבור (פ"ת).

⁴⁵ בשו"ת הרא"ש שלפנינו ובב"י לא מופיע ביום שלאחריו.

⁴⁶ מטעם ספק.

⁴⁷ מטעם ספק.

⁴⁸ מטעם ספק.

מאיר הדעה על נדרים

(ט) היה עומד בתוך השמיטה או קודם לה ואמר שמיטה זו אסור עד סוף השמיטה סעיפים:

ואסור גם בשנה השביעית:

(י) אמר שמיטה אחת או שמיטה סתם אסור שבע שנים מעת לעת:

(יא) קמ"ה האוסר עצמו בדבר עד הפסח או שאמר עד פני הפסח אינו אסור אלא עד שיגיע בלבד ואם אמר עד שיהיה הפסח הרי זה אסור עד שיצא הפסח ויש אומרים דעד פני הפסח אסור עד שיצא:

(כא) בדבר – אפילו אם נדר מהיין (ש"ך).

(כב) שם – הנודר מיין חוץ משבתות, ויו"ט אסור ביין של הבדלה (ש"ך).

^א נדרים דף כ ע"א.

^ב נדרים דף כב ע"א.

^ג נדרים דף עז ע"ב.

^ד ירושלים נדרים פ"א מ"א.

^ה נדרים כב ע"א.

^ו סמ"ג ל"ת רמב

^ז רא"ש נדרים פ"א סי' ח.

^ח תוס' חולקין ב ע"ב ד"ה אבל.

^ט רא"ש שם.

^י נדרים יג ע"א.

^{יא} רא"ש נדרים פב, סי' א.

^{יב} רא"ש שם.

^{יג} מרדכי שבועות תשפח.

^{יד} נזיר כ ע"ב, רמב"ם נדרים פ"ג ה"ג וה"ד.

^{טו} שו"ת הרשב"א ח"ה סי' רנה.

^{טז} נדרים יג ע"ב ויד ע"א.

^{יז} רא"ש נדרים פ"ב סי' א'.

^{יח} שו"ת הרשב"א ח"ג שיד.

^{יט} ר"ן נדרים יב ע"א ד"ה והוא שנדר.

^כ ב"י.

^{כא} שו"ת הרשב"א ח"ג שיד.

^{כב} נדרים ב ע"א וד ע"ב.

^{כג} נדרים ה ע"א.

^{כד} נדרים ב ע"א, ז ע"א.

^{כה} נדרים ט ע"א.

^{כו} רא"ש נדרים פ"א סי' ב.

^{כז} נדרים ב ע"א י ע"א.

^{כח} נדרים יח ע"ב, וכפירוש הב' ברא"ש סי' נ.

^{כט} רמב"ם נדרים פ"ב ה"א.

^ל נדרים כ ע"א.

^{לא} שו"ת הרשב"א ח"ה רנח.

^{לב} שו"ת הריב"ש ח"א סימן לו.

^{לג} תשב"ץ ח"א קנה.

^{לד} שבועות כט ע"ב.

^{לה} רמב"ם נדרים פב, ה"א.

^{לו} שבועות כו ע"ב.

מאיר הדעה על נדרים

- לז רא"ש שבועות פ"ג סי' יד
לה מרדכי שבועות סי' תשנה.
לט רמב"ם שבועות פ"ב ה"ט"ו.
מ שו"ת הרא"ש כלל ח' סי' יא.
מא רשב"א שו"ת ח"ג שלא.
מב רמב"ם שבועות פ,ב ה"ז.
מג נדרים כג ע"א.
מד שם ע"ב.
מה ויש שמורה ברמב"ם נדרים פ"ב ה"ד.
מו ר"ן נדרים כג ע"ב ד"ה ולענין ותוס' שם ד"ה ואת.
מז נדרים יד ע"א.
מח נדרים יד ע"ב.
מט נדרים ח ע"א, ורא"ש שם .
נ נדרים יד ע"ב.
נא נדרים טו ע"א.
נב שו"ת הריב"א ח"א סימן מ'.
נג נדרים טז ע"א.
נד מרדכי שבועות תשנ"ו.
נה רא"ש נדרים יד ע"ב ור"ן שם.
נו כל בו פח.
נז שו"ת הרשב"א ח"ד סי' קט ד"ה ולענין.
נח רש"י נזיר ב ע"א? .
נט נדרים נז ע"א, ור"ן שם דלא כרא"ש.
ס ר"ן שם, ועי' רמב"ם נדרים פ"ה ה"ד.
סא נדרים נז ע"א.
סב נדרים מז ע"א.
סג ריב"ש שנו.
סד ירושלמי נדרים פ"ה ה"ג הובא ברא"ש פ"ה סוף סי' ב, ור"ן נדרים מז ע"א ד"ה קונם לבית.
סה נדרים שם.
סו מח' רא"ש ור"ן שם, ורמב"ם פ"ה ה"ד.
סז נדרים מז ע"א.
סח נדרים לד ע"ב, ורמב"ם נדרים פ"ה ה"ד ה"ה.
סט נדרים מט ע"א, רמב"ם נדרים פ"ט ה"א.
ע שם.
עא שם נא ע"ב.
עב נדרים נד ע"א.
עג ר' ירוחים נ"ד ח"ד דף קי ע"ד בשם הירושלמי נדרים פ"ז ה"א.
עד שם.
עה ירושלים שם.
עו חולין קד ע"א ורא"ש שם אות ב'.
עז נדרים נב ע"ב.
עח נדרים נג ע"ב.
עט נדרים נא ע"ב.
פ שם נב ע"ב.
פא נדרים נא ע"ב.
פב שם נג ע"א.
פג ר"ן שם.

מאיר הדעה על נדרים

- פד שם במשנה.
פה נדרים נג ע"א.
פו ירושלמי פ"ו ה"ד רא"ש נדרים פ"ו סי' ג.
פז תוספתא נדרים פ"ד ה"א, ורא"ש פ"ז סי' ב.
פח נדרים נג ע,א.
פט נדרים נה ע"א.
צ ירושלמי חלה פ"א ה"ב רא"ש נדרים פ"ז סי' ג.
צא עירובין כו ע"ב.
צב נדרים נג ע"ב.
צג שם.
צד נדרים נה ע"ב.
צה שם ורא"ש שם.
צו נדרים סא ע"ב ורא"ש נדרים פ"ח סי' א.
צז בכורות נה ע"א.
צח ר"ה כח ע"א.
צט נדרים נה ע"ב.
ק נדרים נו ע"א.
קא נדרים נו ע"א.
קב שו"ת הרשב"א חדשות כת"י סי' קז הובא בב"י רכח.
קג מודכי ב"מ שצה.
קד שו"ת המיוחסות לרמב"ן סי' רסז.
קה נדרים ל ע"א.
קו ר"ן שם דיבור הראשון.
קז ירושלמי פ"ג ה"ו, וע"י נדרים פט ע"א.
קח נדרים ל ע"ב.
קט רא"ש שם.
קי תוספתא שם ד"ה לאפוקי.
קיא נדרים ל ע"ב.
קיב נדרים לא ע"א.
קיג שם.
קיד נדרים לא ע"ב.
קטו רא"ש נדרים (פ"ג סי' טז), רמב"ם נדרים פ"ט הכ"ג.
קטז רשב"א שו"ת ח,א סי' תרצט.
קיז רבינו ירוחם נ"ד סוף ח"ג קיא ע"א.
קיח שו"ת הרא"ש כלל ג' סי' ט.
קיט מהר"ל ליקוים פה ע"א אות ט.
קכ נדרים נה ע"ב, רמב"ם נדרים פ"ח ה"ח.
קכא שו"ת ריב"ש סי' קצה ד"ה ועוד שאף.
קכב רשב"ן (רשב"ש) סימן קע.
קכג ד"מ על פי הרשב"ש הנ"ל.
קכד נדרים סג ע"ב.
קכה רמב"ם נדרים פ"ח ה"י.
קכו נדרים מג ע"א.
קכז רמב"ם פ"ח ה"ב נגד הרא"ש שם.
קכח שו"ת ריב"ש סי' תכב.
קכט שו"ת המיוחסות לרמב"ן סימן רנ"ו.
קל ב"ק פ ע"א.

מאיר הדעה על נדרים

- קלא שו"ת הרשב"א ח"ה סי' רכט.
- קלב רא"ש שבועות פ"ג סי' כא.
- קלג נדרים ס ע"א.
- קלד שם ע"ב.
- קלה ר"ן נדרים סא ע"ב ד"ה ומה שנהנו.
- קלו שו"ת רחא"ש כלל יב סי' א.
- קלז נדרים ס ע"ב.
- קלה נדרים ס ע"ב.
- קלט נדרים ס ע"ב.
- קמ שם.
- קמא ר"ה יב ע"ב.
- קמב נדרים סג ע"א.
- קמג ירושלמי פ"ח ה"ו.
- קמד נדרים סג ע"א, וכרא"ש שם (סי' ב), ורמב"ם פ"י ה"ו.
- קמה נדרים ס ע"א.